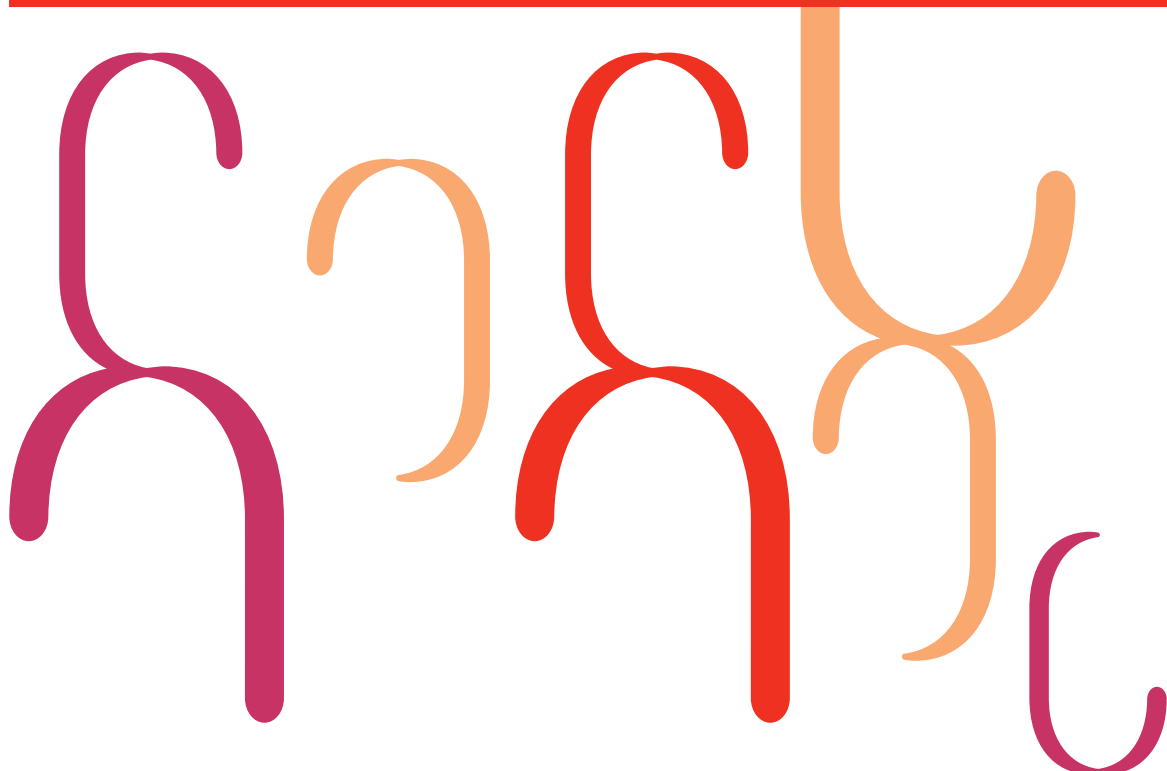

Unge i landdistrikter og yderområder

Et kvalitativt studie af unge i fire lokalområder i Danmark

Af Niels Ulrik Sørensen, Pia Olsen & Mette Pless

Center for Ungdomsforskning
Institut for Læring og Filosofi
Aalborg Universitet i København

Unge i landdistrikter og yderområder

Et kvalitativt studie af unge i fire lokalområder i Danmark

Af Niels Ulrik Sørensen, Pia Olsen & Mette Pless

Unge i landdistrikter og yderområder

Et kvalitativt studie af unge i fire lokalområder

Af Niels Ulrik Sørensen, Pia Olsen og Mette Pless

© Forfatterne og Center for Ungdomsforskning 2014

ISBN: 978-87-93058-19-4

Center for Ungdomsforskning er en selvstændig forskningsenhed ved Aalborg Universitet, dog med adresse i Sydhavnen i København, som forsker i unges levkår. Centrets drift støttes af en forening – Foreningen Center for Ungdomsforskning. Vi gennemfører forskellige projekter, dog alle med det kendetegn, at de tager afsæt i de unges egne beskrivelser og oplevelser af deres hverdag og liv.

Centrets rapporter kan frit læses på hjemmesiden: www.cef.u.dk.

Indhold

Forord	9
Kapitel 1 - Indledning	11
Ungdomslivet på kanten	11
Et helhedsblik på ungdomslivet	12
Hvad undersøger vi?	14
Rapportens opbygning	14
Kapitel 2 - Metode	17
Unge fra folkeskolens 9. klasse	17
Landdistrikter og yderområder	18
Socioøkonomiske profiler	20
Interview og analyse	23
Kapitel 3 - Portrætter af fire lokalområder	26
Skovly: "Man er ikke alene"	26
Fredeligt og roligt	26
"Så er der skov"	27
Tryghed og fællesskab	28
Forældrerelationer	29
"Der er lidt langt til alting"	29
Højrup: "Jeg hader ikke at bo her..."	30
Tæt på vennerne	30
"Der er så dødt"	31
Savner ungdomskultur	32
Tæt på, men alligevel langt fra byen	32

Havneby: "Den her by – den er for gamle"	33
Flot natur, men for gamle mennesker	33
Intet sted at være	34
Udmærket offentlig transport	35
Broby – "Det er sådan helt mennesketomt"	35
Kontrastfulde fortællinger	36
Ingen arrangementer	36
Et sted for unge under 18	37
Ambivalens over for byen	37
Opsamling	38
 Kapitel - Hverdagslivet	 40
Lektier og medier	40
Arbejde og forbrug	42
Sport og træning	43
Klubben	45
Biblioteket	46
Udendørsliv	47
Tid i offentlige transportmidler	49
Opsamling	50
 Kapitel 5 - Det savner de unge	 53
Forbrug og oplevelser	53
Specielle idrætsgrene	55
Et sted at være ung	55
Fællesarrangementer	58
Bedre transport	59
Opsamling	60

Kapitel 6 - Forestillinger om byen og bylivet	62
Liv og stemning	62
De fremmelige unge	63
"Der er mange af dem, der kun vil lave ballade"	64
Opsamling	66
Kapitel 7 - Uddannelse og fremtid	68
Bliver boende hjemme	68
Mod storbyen	70
De modvillige	71
Tilbage til udgangspunktet?	72
Opsamling	74
Kapitel 8 - Konklusion	77
"Det gode ungdomsliv"	77
Positive sider ved lokalområdet	78
Negative sider ved lokalområdet	79
Landdistrikt eller yderområde	81
'Stedbundne ressourcer'	83
Uddannelse og fremtid	84
Piger og drenge	85
Den socioøkonomiske profil	86
Kapitel 9 - Pejlemærker	88
Pejlemærke 1 - Inklusion	88
Pejlemærke 2 - Fristeder	89
Pejlemærke 3 - Gentænk eksisterende tilbud	89
Pejlemærke 4 - Lokale synergier	90

Pejlemærke 5 – Transport	90
Pejlemærke 6 – Boligmasse	91
Pejlemærke 7 – Landdistrikt/yderområde	91

Litteratur **92**

Forord

I de senere år har debatten om 'Udkantsdanmark' raset i medierne, og et af de gennemgående temaer har været, at de ressourcestærke unge flytter væk fra disse områder, fordi det tilsyneladende er langt mere attraktivt at bo og leve i byerne, der er centrum for både uddannelsesinstitutioner og ungdomskultur. Der tegner sig efterhånden et ganske trist billede af ungdomslivet på landet og i yderområderne. Spørgsmålet er imidlertid, om det rent faktisk er tilfældet, for vi har nemlig en relativt sparsom viden om, hvordan de unge rent faktisk forholder sig til at være ung på landet og i yderområderne.

Med henblik på at blive klogere og skærpe blikket på denne problemstilling har Center for Ungdomsforskning ved Aalborg Universitet i København, på opdrag af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, gennemført forskningsprojektet 'Unge i landdistrikter og yderområder', der præsenteres i denne rapport. I rapporten gives ordet til 9. klasseelever, som bor i fire forskellige lokalområder i Danmark: to af lokalområderne ligger i landdistrikter nær en større by, og to af lokalområderne ligger i yderområder langt fra en større by. Hensigten med rapporten er at kaste lys over de unges egne perspektiver på det ungdomsliv, der leves i landdistrikterne og yderområderne i Danmark, samt at formulere nogle pejlemærker for hvordan man kan arbejde videre med at øge forståelsen for dette ungdomsliv.

Rapporten er udarbejdet af en forskergruppe bestående af lektor Niels Ulrik Sørensen, cand. comm. Pia Olsen samt lektor Mette Pless. Niels Ulrik Sørensen har været forskningsleder på projektet. Vi vil gerne rette en tak til Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, der har givet os mulighed for at tage et spadestik ned i dette spændende

forskningsfelt. Først og fremmest vil vi dog gerne rette en tak til de skoler, der har åbnet dørene for os, når vi har bedt om lov til at interviewe deres 9. klasseelever, samt naturligvis til de 9. klasseelever der har indvilget i at tale med os om, hvad det vil sige at bo og leve i landdistrikter og yderområder i Danmark.

God læselyst.

Niels Ulrik Sørensen, souschef ved Center for Ungdomsforskning, Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet, februar 2014

Kapitel 1

Indledning

I denne rapport giver vi ordet til 9. klasseelever, som bor fire forskellige steder i Danmark. Vi møder elever fra to landsbyskoler, der ligger nær en større by: en skole i Østjylland og en på Østsjælland. Og vi møder elever fra to købstadsskoler, der ligger i et yderområde langt fra en større by: en skole i Nordjylland og en på Lolland. I rapporten fortæller 9. klasseeleverne om, hvordan det er at være ung og bo i netop deres lokalområde. De fortæller om, hvad der er godt og dårligt ved lokalområdet, og hvilke muligheder og begrænsninger det rummer i forhold til at leve et godt ungdomsliv. De fortæller også om deres forestillinger om fremtiden – bl.a. om de regner med at blive boende eller flytte væk fra lokalområdet, når de har forladt folkeskolen. Hensigten med rapporten er at kaste lys over de unges egne perspektiver på det ungdomsliv, der leves på landet og i yderområderne af Danmark og i forlængelse heraf at formulere nogle pejlemærker for, hvordan man kan arbejde med at øge forståelsen for dette ungdomsliv.

Ungdomslivet på kanten

Det er et ganske broget billede, som statistikkerne maler af ungdomslivet på landet og i yderområderne. Således fremgår det af statistikkerne, at ikke mindst yderområderne er præget af en høj koncentration af unge med arbejderklassebaggrund (Ottosen et al 2010), og at en stor andel af disse unge har en svag tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet (Baadsgaard & Mølgaard 2011). Denne tendens er blevet endnu tydeligere under den økonomiske krise, hvor yderområderne er blevet hårdt ramt af ungdomsarbejdsløshed (Bjørnsted & Andersen 2013). De unges situation

i yderområderne spejler et generelt lavt uddannelses- og beskæftigelsesniveau i disse områder, hvor man også finder landets laveste disponible indkomster, som er blevet presset yderligere i bund under krisen (MBBL 2013). Ser man samlet på en række velfærdsindikatorer som uddannelse, arbejdsmarked, sundhed, demografi og indkomst, ligger yderområderne også i bunden, hvilket føjer endnu en dimension til de udfordringer, som ifølge statistikkerne præger livet i disse områder (Sabiers 2013).

For de unge kan det endvidere have betydning, at ungdomskulturen er præget af idealer og billeder, der har livet i byen som omdrejningspunkt. Det indebærer, at selv unge uden for byerne er tilbøjelige til at opfatte byen som det 'naturligste' sted at befinde sig som ung (Svensson 2006). Man kan hermed tale om en slags dobbelt marginalisering af de unge i yderområderne, hvilket understøttes af de unges migrationsmønstre: De ressourcestærke og uddannelsesorienterede unge i yderområderne er således i højere grad end andre unge tilbøjelige til at flytte væk og ind til byerne (Helve 2003). Der finder derfor en slags 'braindrain' sted i yderområderne, hvor den skrumpende befolkning præges af stadig flere gamle og ældre (MBBL 2013). Selvom de landområder, som ligger nærmere de større byer, er mindre hårdt ramt end yderområderne, synes dynamikken i samfundet i stigende grad at centrere sig om de større byer, der suger unge mennesker til sig med deres tillokkende ungdomsliv. Det er tilsyneladende her, det sker.

Et helhedsblik på ungdomslivet

I denne rapport vil vi imidlertid rette blikket mod unge, som bor på landet og i yderområderne. Ved at give ordet til disse unge vil vi forsøge at gå bagom og nuancere det billede, som statistikkerne maler af ungdomslivet disse steder. Det har andre

undersøgelser gjort før denne, om end de i højere grad har fokuseret på et bestemt aspekt af dette ungdomsliv, fx unges forhold til uddannelse og arbejde (fx Beck & Ebbensgaard 2009), drenge i udkantsområderne (fx Hermansen 2011, Bloksgaard et al 2013) eller på problemstillinger omkring unges udsathed (fx Görlich et al 2011). I denne rapport vil vi derimod dykke ned i de unges forhold til deres lokalområde, og hvordan ungdomslivet i bred forstand påvirkes af dette forhold. Vi er med andre ord interesseret i samspillet mellem de unge, deres lokalområde og ungdomslivet. I rapporten vil lokalområdet derfor træde frem som andet og mere end et baggrundstæppe for de unges fortællinger. Det vil ikke blot være en scene, fortællingerne udspiller sig på, men vil derimod udgøre en central aktør i fortællingerne.

I tråd med nyere kulturgeografiske definitioner af 'sted' vil de lokalområder, hvor de unge bor og lever blive forstået som steder, der rummer specifikke kulturelle praksisser og værdier, som ikke bare er med til at give stederne deres særpræg, men også kan være afgørende for, hvordan de unge oplever deres ungdomsliv (Crouch 1994, Robinson 2009, Thompson et al 2013). Det er fx ikke alle steder, hvor man er lige indstillet på at lade unge udfolde sig, hvilket kan have betydning for de unges oplevelse af, om ungdomslivet er godt eller dårligt. Omvendt ses ungdomslivet også som noget, der er koblet til praksisser og værdier, som kan være afgørende for, hvordan de unge oplever de steder, de bor og lever. Ungdomslivet er fx forbundet med nogle særlige forestillinger om, hvilke steder der er spændende eller kedelige, hvilket kan påvirke de unges syn på de ting, de kan foretage sig i deres lokalområder. Sted og ungdomsliv kaster med andre ord lys og skygge ind over hinanden. De er med til at betydnings- og værdisætte hinanden. Og i rapporten vil vi bl.a. indkredse, hvordan denne gensidighed kommer til udtryk i de unges fortællinger om ungdomslivet på landet og i yderområderne.

Hvad undersøger vi?

Målet med rapporten er at indkredse unges egne perspektiver på det at leve og være ung på landet og i yderområderne i Danmark. Mere specifikt skal rapporten give et mættet og nuanceret indblik i:

- Hvad unge på landet og i yderområderne betragter som 'et godt ungdomsliv', samt hvilke barrierer og muligheder de oplever i forhold til at realisere dette i deres lokalområde

Derudover skal rapporten indkredse, hvilke faktorer der er udslagsgivende for:

- Hvorvidt de unge regner med at flytte eller blive boende i deres lokalområde
- Hvorvidt de ser nogle fremtidsperspektiver for sig selv i lokalområdet

På baggrund af ovenstående formuleres:

- Pejlemærker for det videre arbejde med at øge forståelsen af unges liv på landet og i yderområderne

Rapportens opbygning

I rapporten vil vi besvare disse spørgsmål med udgangspunkt i otte fokusgruppeinterview med unge, der bor på landet og i yderområder fire forskellige steder i Danmark. Rapportens empiriske analyser vil være bygget op omkring centrale temaer i disse interviews.

I kapitel 2 – ”Metode” – redegør vi for de overvejelser, vi har gjort os i forbindelse med valget af informanter til vores interview. Det vil sige, vi svarer på spørgsmål som: Hvorfor 9. klasseelever? Og hvorfor fra netop disse lokalområder? Desuden beskriver

vi, hvordan vi har foretaget og analyseret interviewene. Er man ikke interesseret i disse overvejelser, kan man springe direkte til kapitel 3.

Kapitel 3 – ”Portrætter af fire lokalområder” – udgør første del af vores empiriske analyse. Her zoomer vi ind på de fire lokalområder, som de ser ud fra de interviewede unges perspektiver. Kapitlet er tænkt som en introduktion til lokalområderne, der både skal give et billede af de forhold, der synes at være særlige for hvert lokalområde og de problemstillinger og temaer, der ser ud til at have en mere tværgående karakter.

I kapitel 4, der hedder ”Hverdagslivet”, zoomer vi ind på de unges beskrivelser af de faciliteter og muligheder, som de fire lokalområder rummer, samt hvordan de benytter sig af disse faciliteter i deres hverdagsliv. Kapitlet skal give læseren et billede af, hvad man kan lave som ungt menneske i lokalområderne, samt hvad de interviewede unge rent faktisk laver.

De unges beretninger om hverdagslivet præges af, at de oplever en række begrænsninger i lokalområderne. I kapitel 5 – ”Det savner de unge” – sætter vi derfor fokus på, hvilke initiativer eller forandringer de unge godt kunne tænke sig i lokalområderne. Derigennem tegnes også nogle konturer af, hvilke forestillinger om ’det gode ungdomsliv’ de unge orienterer sig imod.

Da bylivet spiller en afgørende rolle for de unges forestillinger om dette ungdomsliv, sætter vi i kapitel 6 særligt fokus på ”Forestillinger om byen og bylivet”. I kapitlet vil vi belyse de forskellige måder, de unge fremstiller byen og bylivet på, hvad de vurderer som godt og dårligt, samt hvordan det er relateret til de måder, de fremstiller deres eget liv og lokalområde på.

I kapitel 7 – ”Uddannelse og fremtid” – undersøger vi, i hvilket omfang de unge planlægger at flytte til byen, eller om de forestiller sig at blive boende i lokalområdet. Da valget af uddannelse udgør en krumtap i de fleste unges fremtidsplaner, vil vi derfor også sætte fokus på de unges uddannelsesvalg, samt hvordan det evt. måtte knytte an til deres flytteplaner.

I rapportens kapitel 8 – ”Konklusion” – samler vi op på de centrale problemstillinger og tematikker i kapitel 3-7. Desuden ser vi på, hvordan disse problemstillinger og tematikker udspiller sig forskelligt blandt unge på landet og i yderområderne, i lokalområder med forskellige sociale profiler, samt hvilken betydning køn måtte have.

I det afsluttende kapitel 9 – ”Pejlemærker” – formulerer vi afslutningsvis en række pejlemærker for det videre arbejde med at øge forståelsen for unges liv på landet og i yderområderne.

Kapitel 2

Metode

Rapporten bygger på otte fokusgruppelinterview med 9. klasseelever, der er gennemført i perioden 29. august – 11. september 2013. De interviewede 9. klasseelever går i fire forskellige klasser på fire forskellige folkeskoler, der er beliggende på landet og i yderområderne af Danmark.

Unge fra folkeskolens 9. klasse

Folkeskolen er valgt som ramme om interviewene, fordi vi har ønsket en bredt sammensat gruppe af unge, der kan vise forskellige sider af unges oplevelse af ungdomslivet i hvert lokalområde. Samtidig er den en kontekst, der aktualiserer flere af de tematikker, som vi har ønsket at belyse i interviewene – ikke mindst temaet om de unges fremtid der er forbundet til det uddannelsesvalg, som de i første gang forventes at træffe med afslutningen af folkeskolen.

Netop orienteringen mod uddannelsesvalget er afgørende for, at vi har valgt at interviewe elever på netop 9. klassetrin. For denne orientering skaber ikke blot grobund for, at de unge reflekterer over deres fremtidige livssituation, men også over den livssituation de er på vej til at forlade. 9. klasseeleverne er således på godt og ondt spændt ud mellem nutiden i lokalområdet og en fremtidig livssituation, der evt. kunne udfolde sig i en anden kontekst. De må således ikke blot forventes at orientere sig i spektret mellem nutid og fremtid, men også mellem lokalområdet og en evt. anden livskontekst. Nok er det mest sandsynligt, at de bliver boende hjemme under ungdomsuddannelsen, som de så vil pendle til og fra. Men valget af ungdomsuddannelse sætter sig også spor i forhold

til deres videre fremtidsperspektiver – bl.a. i forhold til hvor de kunne forestille sig at bo og leve efter ungdomsuddannelsen.

9. klasseeleverne befinder sig imidlertid ikke blot på spring til ungdomslivet, som det folder sig ud på ungdomsuddannelserne – de har allerede været teenagere i nogle år, og en del af dem vil allerede være godt i gang med at prøve ungdomslivet af. De har således gjort sig nogle første erfaringer med, hvad det vil sige at være ung netop der, hvor de bor. Tanken med at vælge 9. klasseelever har således også været, at netop disse erfaringer – som de givetvis har flere af end eleverne på fx 7. og 8. klassetrin – ville være værdifulde for de tematikker, vi gerne har ønsket at diskutere med dem under interviewene.

Landdistrikter og yderområder

De 9. klasseelever, vi har interviewet til rapporten, går på fire skoler, der er blevet udvalgt for at repræsentere to landdistrikter og to yderområder, som er beliggende i dele af landet med forskellige socioøkonomiske profiler. De to skoler i landdistrikterne kan betegnes som landsbyskoler, mens de to skoler i yderområderne ligger i mindre købstæder.

Inddelingen i landdistrikter og yderområder refererer til en inddeling, som foretages i *Regional- og landdistriktpolitisk redegørelse 2013 (MBBL 2013)*, hvor et områdes status fastlægges med afsæt i to dimensioner: Den ene er en by/land-dimension, hvor sogne med mere end 3.000 indbyggere defineres som byområder, mens sogne med færre indbyggere defineres som landområder. Den anden er en center/periferi dimension, hvor sogne beliggende mindre end 30 minutters kørsel fra et større

byområde betegnes som centralt lokaliseret, mens sogne med mere end 30 minutters kørsel til et sådant byområde betegnes som perifert lokaliseret. De to dimensioner er illustreret i tabel 1.

Tabel 1

By-land/center-periferi	Mindre end ½ time fra større by	Mere end ½ time fra større by
Mindre end 3.000 indbyggere	Byområde tæt på by (A)	Byområde væk fra by (C)
Mere end 3.000 indbyggere	Landområde tæt på by (B)	Landområde væk fra by (D)

Af tabellen fremgår det, at man både kan bo i bymæssigt og landligt prægede lokalområder i såvel landdistrikterne som i yderområderne. I udgangspunktet ønskede vi udelukkende at interviewe 9. klasseelever fra skoler i landligt prægede lokalområder i landdistrikterne og i yderområderne – svarende hhv. til rubrikkerne B og D i tabel 1. Tanken var, at alle de interviewede unge skulle bo på landet, så vi kunne sætte fokus på forskelle og ligheder mellem det at bo i et landligt præget lokalområde i et landdistrikt og i et yderområde. Men da landsbyskolerne i de yderområder vi har været i kontakt med, enten er lukket eller kun har lavere klassetrin, er vi endt med at interviewe unge i yderområderne, der går i skole i mindre købstæder – svarende til rubrik C i tabel 1. Da disse skoler i vid udstrækning fungerer som opsamlingsskoler for oplandet, bor en stor del af de unge på landet uden for disse købstæder, hvorfor vi alligevel i nogen grad har fået den ønskede gruppe af unge, der er bosiddende i landligt prægede lokalområder i landdistrikterne og i yderområderne.

Socioøkonomiske profiler

Ud over land/by- og center/periferi-dimensionerne har vi bestræbt os på at tage højde for varierende socioøkonomiske vilkår i de lokalområder, vi har inddraget i undersøgelsen. For både landdistrikterne og yderområderne har det således været meningen at udvælge skoler fra lokalområder i kommuner med en relativt stærk socioøkonomisk profil og skoler i kommuner med en relativt svag socioøkonomisk profil. Pga. projektets tidshorisont har vi været nødt til at læne os op af eksisterende socioøkonomiske analyser af de danske kommuner og lade vores udvælgelse af lokalområder guide af de parametre, disse analyser hviler på. Bl.a. med udgangspunkt i analyser fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har vi således valgt lokalområder i kommuner, der fordeler sig forskelligt, i forhold til andelen af unge der får en ungdomsuddannelse, og andelen af unge der er ledige. Derudover har vi haft blik for hvor stor en andel af hele befolkningen i områderne, der er på overførselsindkomst, samt deres velfærdsniveau i videre forstand.

Konkret er vores valg lokalområder i landdistrikter faldet på landsbyerne *'Skovly'* og *'Højrup'*, der er beliggende i kommuner, der har hhv. en relativt svag og en relativt stærk socioøkonomisk profil, mens vores valg af lokalområder i yderområder er faldet på købstæderne *'Havneby'* og *'Broby'*, der ligger i kommuner med hhv. en relativt stærk og svag profil. Vi har ændret navnene på lokalområderne af hensyn til elevernes anonymitet – men som det fremgår af tabel 2 har vi bibeholdt kommunenavnene, så det er muligt at få et billede af, hvor vi er henne i landet. I det følgende tegner vi et ultrakort socioøkonomisk billede af de fire kommuner, som vil få mange flere nuancer og perspektiver i den empiriske analyse:

Tabel 2

Socioøkonomi/Center-periferi	Landdistrikt	Yderområde
Relativt høj	'Skovly': Landsby i Syddjurs Kommune	'Havneby': Købstad i Vesthimmerlands Kommune
Relativt lav	'Højrup': Landsby i Køge Kommune	'Broby': Købstad i Lolland Kommune

Skovly er, som det fremgår af tabel 2, en landsby i Syddjurs Kommune, som ligger mindre end en halv time fra Aarhus. Her er ledigheden for unge under 30 år på 12,5 pct., hvilket er under landsgennemsnittet på 13,2 pct. (Bjørsted & Andersen 2013). Ca. 18,2 pct. af de unge i Syddjurs får ikke en ungdomsuddannelse, hvilket er en anelse højere end landsgennemsnittet på 16,3 pct., men dog det laveste niveau af kommunerne i denne undersøgelse (Pihl 2013). Andelen af befolkningen mellem 16 og 64 år, der er på overførselsindkomst, ligger på 26,4 pct., hvilket er noget over landsgennemsnittet på 21 pct. (Bjørsted & Mølgaard 2013). Til gengæld befinder kommunen sig i den bedste tredjedel af alle landets kommuner, når man ser samlet på velfærdsindikatorer inden for uddannelse, arbejdsmarked, sundhed, demografi og indkomst, hvilket er den højeste placering af alle fire kommuner i denne undersøgelse (Sabiers 2013).

Højrup er en landsby i Køge Kommune, der ligger mindre end en halv time væk fra selve Køge by og umiddelbart uden for hovedstadsområdet. I Køge Kommune er ungdomsledigheden 13,5 pct. (Bjørsted & Andersen 2013), og 20,5 pct. af de unge får ikke en ungdomsuddannelse (Pihl 2013). Begge dele er ikke blot over landsgennemsnittet

– det er for begge tal det næsthøjeste niveau i denne undersøgelse, hvor kun Lolland Kommune ligger højere. Omvendt er andelen af hele befolkningen, som er på offentlig forsørgelse i kommunen, på 22,9 pct., hvilket er den laveste i undersøgelsen, om end den stadig er over landsgennemsnittet (Bjørsted & Mølgaard 2013). Ser man samlet på velfærdsindikatorer, ligger Køge imidlertid et godt stykke under Syddjurs, men dog stadig midt i feltet af danske kommuner (Sabiers 2013).

Havneby er en købstad i Vesthimmerlands Kommune beliggende mere end en halv time væk fra et større byområde. I Vesthimmerlands Kommune er ungdomsledigheden 12,1 pct., hvilket er det laveste af kommunerne i undersøgelsen – og et godt stykke under landsgennemsnittet (Bjørnsted & Andersen 2013). 18,4 pct. af de unge får ikke en ungdomsuddannelse, hvilket er det næstlaveste tal i undersøgelsen, men dog over landsgennemsnittet (Pihl 2013). 26,4 pct. af de 16-64-årige i kommunen er på offentlig forsørgelse, hvilket er over landsgennemsnittet og næsthøjest i undersøgelsen (Bjørsted & Mølgaard 2013). Desuden ligger kommunen nummer 88 ud af 98 kommuner på velfærdsindekset over uddannelse, arbejdsmarked, sundhed, demografi og indkomst, hvilket er forholdsvis tæt på bunden (Sabiers 2013).

Det sidste lokalområde, Broby, ligger i Lollands Kommune, der er lokaliseret mere end en halv time væk fra et større byområde. Her er ungdomsledigheden 14,8 pct., hvilket er et godt stykke over landsgennemsnittet og det højeste i denne undersøgelse (Bjørsted & Andersen 2013). Det samme er tilfældet med andelen af unge, der ikke får en ungdomsuddannelse, som ligger på hele 24,4 pct. (Pihl 2013). Også når man kigger på andelen af 16-64-årige i kommunen, som er på offentlig forsørgelse, ligger Lollands Kommune med 37,5 pct. langt over landsgennemsnittet og betydeligt over de øvrige kommuner i undersøgelsen (Bjørsted & Mølgaard 2013). Kommunen ligger som nummer 94 kun fire pladser fra bunden af velfærdsindekset over alle landets kommuner (Sabiers 2013).

Som det fremgår ovenfor er der flydende grænser mellem stærke og svage lokalområder. Som følge af de særlige socioøkonomiske udfordringer, der gør sig gældende i yderområderne, kan man eksempelvis argumentere for, at det stærke yderområde (Havneby) er svagere end det landdistrikt (Højrup), der er kategoriseret som svagt: Langt flere i Vesthimmerlands Kommune (Havneby) er på offentlig forsørgelse, og den ligger lavere på velfærdsindekset end Køge Kommune (Højrup). Omvendt synes grænserne inden for hhv. landdistrikterne og yderområderne at være mindre mudrede: Nok har Køge Kommune (Højrup) en lavere ungdomsledighed end Syddjurs Kommune (Skovly), men det samlede billede er dog, at Syddjurs Kommune (Skovly) står stærkere end Køge Kommune (Højrup). På samme måde er der heller ingen tvivl om, at Vesthimmerlands Kommune (Havneby) står betydeligt stærkere end Lollands Kommune (Broby), der ligger lavest på alle parametre.

Interview og analyse

De otte fokusgruppeinterview i de fire lokalområder blev gennemført i perioden 29. august – 11. september af cand. mag. Pia Olsen, der har mange års erfaring med at lave forskningsinterview med unge på landet og i yderområderne om deres livssituation og ungdomsliv. I hvert lokalområde besøgte hun en 9. klasse i en folkeskole, som blev delt ud i to fokusgrupper, der bestod af nogenlunde lige mange drenge og piger – bortset fra i Højrup hvor læreren på forhånd havde inddelt dem i en pige- og drengefokusgruppe. I kapitel 3, hvor vi portrætterer hvert lokalområde, er der en nærmere beskrivelse af interviewdeltagerne i hvert lokalområde med hensyn til køn, alder og bopælens afstand til skolen.

Hvert interview fandt sted i en undervisningslektion på ca. 45 minutter. Interviewene var semi-strukturerede, hvilket bl.a. indebærer, at der på forhånd var udpeget nogle

overordnede interviewtemaer, der relaterede sig til undersøgelsens tematik, men at der i interviewsituationen blev lagt op til, at de unge selv kunne byde ind med relevante emner og problemstillinger, som de så fik mulighed for at udfolde.

De på forhånd udpegede temaer var:

- Forestillinger om 'det gode ungdomsliv'
- Hvad laver de unge i deres hverdagsliv?
- Gode og dårlige sider ved lokalområdet
- Ønsker om forandring
- Uddannelse og arbejde
- Fremtid i byen eller på landet

Alle otte interview, der tilsammen udgør 360 minutters interviewmateriale, er først blevet transkriberet af en studentermedhjælp og derefter analyseret i fællesskab af rapportens forfattere. Hensigten med analysen har været at fremdrage de unges subjektive tolkninger af ovenstående temaer. I analyseprocessen har vi søgt efter både forskelle og ligheder i interviewmaterialet med henblik på at indkredse både mønstre og variationer i de unges tolkninger af temaerne (Haavind 2000). Vi har ikke mindst været opmærksomme på at indkredse mønstre og variationer i henhold til unge i landdistrikter/yderområder; lokalområdets socioøkonomiske profil samt de unges køn. Som det vil fremgå af analysen, har en række andre forhold vist sig at være lige så væsentlige for de mønstre og variationer, der er i materialet – fx gør det en stor forskel på de unges syn på lokalområdet, om de føler sig socialt inkluderet i dette eller ej.

Mens individuelle interview giver indblik i den enkeltes erfaringer, oplevelser og opfattelser, indfanger fokusgruppeinterview holdningerne og normerne i en gruppe. Selve fokusgruppeinterviewet har således karakter af en social interaktion, hvor dynamikken i gruppen har indflydelse på, hvilken dagsorden der sættes, hvad der siges, og hvad der ikke siges under interviewet. Det er ikke mindst tilfældet, når fokusgrupperne, som her, består af teenagere, der ofte spejler sig i hinanden og ønsker hinandens accept. Der vil derfor være visse individuelle erfaringer, der afviger fra holdningerne og normerne i gruppen, som ikke formuleres under interviewene, der i vid udstrækning udtrykker de unges kollektivt producerede tolkninger af interviewtemaerne. I fremstillingen af analyserne i kapitel 3-7 har vi ikke desto mindre inddraget en række citater, der tjener til at illustrere disse tolkninger, men som tillige viser de individuelle og forskelligartede stemmer og perspektiver, som trods alt kom til udtryk under fokusgruppeinterviewene.

Kapitel 3

Portrætter af fire lokalområder

Vi vil nu tegne nogle portrætter af de fire lokalområder, som de ser ud fra de unges perspektiv. I portrætterne vil vi fokusere på de aspekter ved områderne, som de unge betragter som gode og dårlige. Kontrasterne vil derfor træde tydeligt frem i portrætterne, mens de mere neutrale sider vil få mindre plads. Selvom hvert portræt vil sætte fokus på et bestemt område, vil vi løbende afsøge de forskelle og ligheder, som tegner sig mellem områderne, når man ser dem fra de unges perspektiv. Vi skulle derfor både blive klogere på, hvad der er særligt for hvert område, og hvad der synes at have en mere generel karakter.

Skovly: "Man er ikke alene"

Skovly er en landsby med ca. 300 indbyggere. Den ligger nær Aarhus i Syddjurs Kommune, der har en relativt stærk socioøkonomisk profil. I de to fokusgruppeinterview i Skovly deltog 16 9. klasseelever fra Ådalsskolen, der var i alderen 14-15 år. Af de 16 elever var 10 piger og 6 drenge. Eleverne bor mellem 1 og 5 kilometer fra skolen – hovedparten bor inden for en afstand af 1 kilometer fra skolen.

Fredeligt og roligt

9. klasseeleverne i Skovly giver i store træk udtryk for, at de godt kan lide at bo i Skovly, og deres fortællinger rummer forholdsvis mange positive beskrivelser af lokalområdet. Hvor de unge fra de øvrige lokalområder fortæller, at der "ikke rigtigt er noget at lave" (dreng, Højrup, s. 4) eller ligefrem er "fucking kedeligt" (pige, Havneby 2, s. 20) i deres

lokalområde, betoner 9. klasseeleverne fra Skovly, at lokalområdet er præget af ”fred og ro” (pige, Skovly 1, s. 30). Det positive blik på det fredlige og rolige lokalområde udtrykkes bl.a. i denne dialog: ”Det er jo ikke kedeligt, men det er bare ikke sådan udfordrende...”, siger en pige. Og en dreng svarer: ”Men det er også meget rart, at man har de faste rammer, man ved bare, hvordan det skal være...” (Skovly 2, s. 12).

”Så er der skov”

Et af de positive aspekter ved at bo i Skovly er naturen, der spiller en langt mere fremtrædende rolle i fortællingerne fra dette lokalområde end i fortællingerne fra de øvrige lokalområder. En pige fra Skovly fortæller således, at hun synes, ”det er dejligt, vi har den mulighed, at vi bare kan gå ud, og så en kilometer væk, så er der skov eller åbne steder, hvor vi kan gå og bare få frisk luft” (pige, Skovly 1, s. 30). På tilsvarende vis beretter en anden pige, at hun ”godt kan lide at gå en tur sådan, når solen går ned eller står op, fordi det er bare flot at se på” (pige, Skovly 1, s. 30).

Naturen er dog ikke kun en æstetisk oplevelse for dem, der holder af at gå tur. Man kan ydermere bruge naturens åbne vidder til actionprægede aktiviteter – som fx at køre ræs. Og det gør man også i Skovly, hvilket forbindes med en følelse af frihed. Og det er en følelse, man kun kan opnå, hvis man bor på landet, der således træder positivt frem i sammenligningen med byen. Det fortæller en af drengene fra Skovly:

”... Vi har markræs jo, og det holder vi en gang om året, så det kan du bruge tid på. Du kan køre crosser, markræs, hvor du tager biler, gamle biler, og så kører ræs i. Det kan du ikke inde i byen, det er også derfor, der er lidt mere frihed herude” (dreng, Skovly 2., s. 6-7).

Tryghed og fællesskab

Hvor naturen i Skovly forbindes til æstetiske oplevelser og en følelse af frihed, forbindes de sociale relationer i landsbyen med tryghed og fællesskab. Som en af pigerne fra Skovly siger:

"... Det er jo lidt det der med, at man kender alle, og de kender en, og man er tryk, og man ved, at der er nogen, der kender en, og man er ikke alene. Det synes jeg i hvert fald er dejligt, at man altid har nogen, man kan komme hen til." (pige, Skovly 1, s.29)

Denne oplevelse af tryghed og fællesskab gælder ikke kun i forhold til andre unge i lokalområdet. Tværtimod fortæller de unge fra Skovly, at landsbyen er præget af et fællesskab, der går på tværs af alder og generationer, hvilket bl.a. forklares med nogle tilbagevendende aktiviteter og begivenheder, der involverer det meste af landsbyen. De unge nævner især to årlige skoleforestillinger, som såvel børn, unge som voksne fra landsbyen bidrager til. De unge beskriver det som sjovt at være med i skoleforestillingerne, der giver en oplevelse af at bo i et lokalområde, hvor der sker noget. Under skoleforestillingerne er der således en "fed stemning" (pige, Skovly 2, s. 31), der ser ud til at udvikle og fortætte følelsen af fællesskab med de andre i landsbyen. Man får et dybere kendskab til hinanden – og nye venner – under skoleforestillingerne:

"... Der er mange, der har gået på skolen, der også hjælper med at lave det... Dem bliver man også meget gode venner med, det er sådan... Man er venner med alle på det tidspunkt faktisk" (pige, Skovly 2. s.30).

I de øvrige lokalområder fortæller de unge om en byfest eller festuge i en af de nærliggende byer, hvilket bidrager til en følelse af, at der sker noget, men det synes ikke i samme omfang at medvirke til en udvikling og fortætning af fællesskabsfølelsen

med de andre i lokalområdet. Skoleforestillingerne i Skovly er tilsyneladende noget særligt. Her rystes generationerne sammen i et fælles projekt, som spiller en afgørende rolle for de unges oplevelse af en positiv tilknytning til lokalområdet.

Forældrerelationer

Oplevelsen af fællesskab og tilknytning kommer også til udtryk i de unges beskrivelser af forholdet til deres forældre. De fortæller således om samvær og aktiviteter med forældrene, der understøtter deres positive oplevelse af lokalområdet. Her er det en pige, der fortæller om at lufte hund med forældrene:

”... Vi har en markvej der, hvor det er, jeg bor, hvor det er, at min mor og jeg så går vi tur med hunden om aftenen, og så kigger vi på solen, der lige så stille går ned og himlen, der bliver rød, lyserød, og det er simpelthen så fint, og så kan man se det der store åbne sted med marker og sådan noget, det er simpelthen så hyggeligt, og det er så flot” (pige, Skovly 1, s. 31).

Sådanne fortællinger er sjældne i de øvrige interview. Her er det relationen til andre unge og ungdomslivet, der beskrives som afgørende for tilknytningen til lokalområdet, mens forældrene i højere grad kommer på tale som nogen, der skal køre en til og fra aktiviteter, man laver med andre unge.

”Der er lidt langt til alting”

De unge i Skovly er dog ikke kun positive over for lokalområdet. De problematiserer bl.a. de begrænsede muligheder for at transportere sig til byen. Men i modsætning til de øvrige unge er de ikke så optagede af, at ”der er ikke rigtig nogen mennesker, og der er ikke rigtig noget man kan lave” i lokalområdet, som det udtrykkes af en dreng fra Broby (dreng, Broby 2, s.4). Fraværet af byliv i Skovly er ikke et fremtrædende tema

i de unges fortællinger. Livet i Skovly betragtes som udmærket – de vil bare gerne have nemmere adgang til byen med dens udbud af uddannelser og oplevelser. De synes således at fokusere på og acceptere, at det er bedre transportmuligheder, der skal give dem adgang til bylivet. De forventer ikke, at bylivet skal komme til dem. Som en af pigerne fra Skovly siger: “Altså det er jo godt, fordi det er jo lidt alt, vi kender til, kan man sige jo, men der er lidt langt til alting, fordi at vi bor, hvor vi gør.” (pige, Skovly 1, s. 2)

Højrup: "Jeg hader ikke at bo her..."

Der bor mellem 2.000 og 3.000 mennesker i landsbyen Højrup, som ligger umiddelbart uden for hovedstadsområdet i Køge Kommune, hvis socioøkonomiske profil er mere sammensat end Syddjurs Kommune, hvor Skovly ligger. I de to fokusgruppeinterview i Højrup deltog 20 9. klasseelever – heraf 8 piger og 12 drenge i alderen fra 14-15 år. Eleverne bor mellem 500 m. og 10 km kilometer fra skolen – hovedparten bor inden for en afstand af 500-1.500 meter fra skolen.

Tæt på vennerne

Også i Højrup ser vi en tendens til, at de unge har blik for de positive aspekter ved lokalområdet, omend det samlede billede fremstår noget mere sammensat end i Skovly. De unge fortæller, at det er positivt, at vennerne bor tæt på, og at man kender hinanden i området. En pige i Højrup udtrykker det på denne måde:

"Det er vigtigt for mig, at jeg har et knyttet bånd til mine venner, og vi er tætte på hinanden, så jeg hele tiden kan komme i kontakt med dem og sådan noget" (pige, Højrup, s. 3)

Også i Højrup kobles lokalområdet således sammen med et fællesskab, om end de unge her primært taler om deres fællesskab med andre jævnaldrende. Landsbyens øvrige beboere – børn, voksne eller unge på andre alderstrin mv. – der stod centralt i de positive fortællinger fra Skovly, spiller kun en mindre rolle i de positive fortællinger fra Højrup.

"Der er så dødt"

Som i Skovly nævner de unge fra Højrup fred og ro som et kendetegn ved livet i Højrup. Her fremstår fred og ro dog i mindre grad som en kvalitet end som et udtryk for lokalområdets begrænsede udbud af aktiviteter og begivenheder. Som en pige fra Højrup siger:

"Det er meget begrænset, hvad man kan lave sådan i Højrup... der er to steder, du kan gå hen og handle ind, og så er der en bager, og der er frisører og en tandlæge og sådan noget, men alligevel er der bare sådan... det er et meget sådan stille samfund sådan her i Højrup..." (pige, Højrup, s. 6).

En anden pige fra Højrup sætter yderligere trumf på kritikken. Hun beskriver det fredelige og rolige liv i Højrup som dødt: "Jeg hader ikke at bo her", understreger hun, "men jeg hader, at der er så dødt, og jeg har også brug for, at der skal ske noget, at der er noget liv og sådan" (pige, Højrup, s. 20). Selvom det ikke får pigen til at vende sig mod Højrup som sådan, hun hader ikke at bo der, udtrykker hun en udbredt opfattelse blandt de unge i Højrup – nemlig at der sker for lidt i landsbyen, og at de derfor keder sig der.

Savner ungdomskultur

De unge i Højrup savner liv – herunder muligheden for at møde piger eller drenge, som de ikke kender i forvejen. En dreng giver således udtryk for, at de tager til Køge for at ”... kigge på alt muligt”, og ”så er der lidt flere damer også” (dreng, Højrup s. 6). Det liv, som de unge i Højrup savner, er således ikke mindst et ungdomskulturelt liv, hvor de har mulighed for at udforske deres køn og seksualitet som unge mennesker.

De unge nævner håbefuldt, at der er ved at blive bygget nye boliger i Højrup, og at det evt. vil kunne tiltrække flere og nye mennesker til landsbyen. Indtil da må de dog tage til Køge, eller en anden nærliggende by, hvor der i højere grad er et ungdomskulturelt liv.

Tæt på, men alligevel langt fra byen

Et positivt aspekt ved at bo i Højrup er da også, at byen med dens ungdomskulturelle liv ikke er alt for langt væk, og at mulighederne for at transportere sig derind er forholdsvis gode. Dog ikke så gode, at de helt kan undvære forældrene, der ofte har bil og må køre dem. Og afhængigheden af såvel forældre som offentlig transport opleves som en begrænsning. En unge pige fortæller således:

”Altså jeg synes virkelig, det er udmattende at bo her, når man ikke selv har bil. Man kan ikke bare lige gå ned og sådan lige og købe et par sko, hvis det er det, jeg har brug for. Så skal man sidde og vente en halv time på bussen for at komme til Ølby osv. ikke?” (pige, Højrup, s. 20).

Selvom byen ligger forholdsvis tæt på, kan afstanden føles lang, når man ikke selv er herre over transporten. Og netop det at være herre over sit eget liv er et tema i interviewene med de unge fra Højrup, hvis orientering mod byen også synes at rumme en orientering mod en selvstændighed, som kan være svær at realisere i Højrup, hvor man er afhængig af forældrene mv.

Mens lokalområdet og forældrene udgjorde centrale omdrejningspunkter for de unge i Skovly, repræsenterer begge dele i højere grad noget, de unge i Højrup orienterer sig væk fra. Disse unge har i stedet rettet opmærksomheden mod et ungdomsliv, hvor andre unge og bylivet udgør de centrale omdrejningspunkter. Mens de unge i Skovly talte om byen som et positivt tilvalg – den er noget, de tager ind til – taler de unge i Højrup således i højere grad om at komme væk fra Højrup. Der er ikke længere så meget at hente i Højrup, hvor alt bare er, som det plejer. I stedet retter man opmærksomheden mod byen, fordi det er der, det hele sker.

Havneby: "Den her by – den er for gamle"

Havneby er en lille købstad med ca. 4.000 indbyggere beliggende i Vesthimmerlands Kommune beliggende mere end en halv time væk fra Aalborg. Som yderområde har Havneby en relativt stærk socioøkonomisk profil. I de to fokusgruppeinterview i Havneby deltog 20 9. klasseelever i alderen 14-15 år – heraf 13 piger og 7 drenge. Eleverne bor mellem 300 meter og 10 kilometer fra skolen – hovedparten bor inden for en afstand af 3 kilometer fra skolen.

Flot natur, men for gamle mennesker

De unge i Havneby betoner, at der er skøn natur og strand i deres lokalområde, der blomstrer op om sommeren med turister og strandliv (Havneby 2, s. 46). Men den altoverskyggende fortælling om området er, at "der sker alt for lidt" (dreng, Havneby 1, s. 2), og at "der er kedeligt" (pige, Havneby 2, s. 22). Nogle af de unge formulerer sig endog i særligt kritiske vendinger om lokalområdet. En pige siger: "Der er altså ikke noget [godt ved Havneby]" (pige, Havneby 2, s. 45). Denne kritik kan bl.a. ses i relation til en række passager fra interviewene, hvor de unge giver udtryk for, at der ikke er plads til dem i Havneby. At det er et lokalområde, der primært er i stand til at rumme

voksne eller gamle, der opleves som de dominerende befolkningsgrupper i området. En dreng siger ligefrem: ”Jeg vil sige, den her by – den er for de gamle.” (Havneby 1, s. 31)

Intet sted at være

De unges fortælling om, at der ikke er plads til dem i Havneby, handler mere konkret bl.a. om, at de mangler steder at mødes og hænge ud (Havneby 2, s. 8). Der er fx ingen steder at gå i byen: værtshuset er ikke et sted for dem, men for ”skumle mennesker” (pige, Havneby 2, s. 43) – og de er i øvrigt heller ikke gamle nok til at komme ind. De føler sig heller ikke som målgruppen for klubben, der betegnes som et sted for ”underlige typer” (dreng, Havneby 2, s. 17), der tilsyneladende har sociale problemer. ”Det er bare sådan noget for bad boys, der kører scooter. Det er lort. Kun for de der bad boys”, som en af drengene siger (dreng, Havneby 2, s.39).

De unge ser i nogen grad ud til at finde en fælles identitet i at tilhøre en gruppe, der ikke har noget sted at være. Og denne identitet fortælles frem i særligt dramatiske vendinger i forhold til beboerne på et flygtningecenter, der er blevet oprettet i lokalområdet. Ifølge flere af de unge i Havneby spreder flygtningene sig og er over det hele: ”De sådan overtager lidt byen. Det er virkelig blevet voldsomt. Du kan ikke – der er ikke nogen steder, hvor de ikke er”, siger en pige (pige, Havneby 2, s. 43). Selvom ikke alle er enige i denne situationsbeskrivelse, fortælles flygtningene frem som ”myrer”, der ”vrirler oppe på busstationen” (pige, Havneby 2, s. 43), og som værende så ”uhyggelige”, at man bliver bange for, at ”de kommer og skyder mig” (pige, Havneby 1, s. 22-23). Især nogle af pigerne oplever flygtningene, der forbindes med et muligt seksuelt overgreb i byen, som en trussel mod trygheden (Havneby 1, s. 22): ”Det gør jo også en utryk, at der går sådan nogen”, som en af Havneby-pigerne siger (pige, Havneby 2 s. 42).

I ovenstående fortællinger er der ikke plads til de unge der, hvor flygtningene er. Og da flygtningene i fortællingerne er overalt, er der ikke rigtigt plads til de unge i byen. Det billede, de unge maner frem om flygtningene, understøtter således deres generelle oplevelse af, at man som ung ikke har noget sted at være i Havneby. De unge ser således sig selv som værende i et modsætningsforhold til de øvrige befolkningsgrupper i byen (voksne, gamle, ”bad boys”, flygtninge etc.). Dette modsætningsforhold står ikke blot i skarp kontrast til den fortælling om fællesskab og tilhørsforhold, som vi hørte hos de unge i Skovly – det kontrasterer også den fortælling, vi hørte i Højrup. I Højrup handlede fortællingerne om de unges manglende interesse i Højrup, mens de i Havneby i højere grad handler om en by, der skubber de unge ud.

Udmærket offentlig transport

Samtidig er alt ikke negativt – bl.a. taler de unge om, at der er gode transportmuligheder, der i nogen grad imødekommer behovet for at kunne komme ind til Aalborg, hvor der er plads til de unge og deres behov. De taler også om, at der er udsigt til en ny multihal i kommunen, som ikke bare vil rumme ekstra sportsfaciliteter. Vigtigst af alt er, at de unge forestiller sig, at multihallen også vil kunne fungere som et sted, de vil kunne hænge ud (Havneby 1, s. 16). Der er med andre ord udsigt til, at der fremover vil være et sted, hvor der er plads til de unge, og som muligvis kan være med til at nedbryde det modsætningsforhold, de unge oplever til deres lokalområde.

Broby – ”Det er sådan helt mennesketomt”

Broby er en købstad med ca. 6.000 indbyggere, der ligger i Lolland Kommune, der er et yderområde med en svag socioøkonomisk profil. I de to fokusgruppeinterview i Broby deltog 21 9. klasseelever i alderen 14-15 år – heraf 11 piger og 10 drenge. Eleverne bor mellem 1 og 29 kilometer fra skolen – hovedparten bor inden for en afstand af 10 kilometer fra skolen.

Kontrastfulde fortællinger

De unge i Broby har nogle ganske kontrastfulde fortællinger om deres lokalområde. På den ene side beskriver de området som fredeligt, hyggeligt, fuld af venlige mennesker og som et sted med masser af grønt. Ligesom i Skovly og Højrup handler de positive fortællinger ikke mindst om, at det er trygt og rart og at alle kender alle: ”Det er meget hyggeligt, der ikke bor så mange her, for så kender man ligesom de fleste”, fortæller en af Broby-pigerne (pige, Broby 2, s. 6).

På den anden side beskriver de også lokalområdet som kedeligt – eller ligefrem ”mega kedeligt”, som en Broby-pige udtrykker det (pige, Broby 2, s. 6). En dreng tilkendegiver på tilsvarende vis: ”Jeg synes, det er kedeligt her ude på landet – jeg synes aldrig, der sker noget, [som er] den mindste smule interessant” (dreng, Broby 1, s. 25). Dette indtryk forstærkes af, at Broby er præget af lavkonjunktur og fraflytning, hvilket ser ud til at lægge en betydelig dæmper på stemningen i byen. Som en af pigerne siger:

”Der er ikke så meget at kigge på, altså det er mest sådan grå vinduer eller et eller andet med, at ”vi er flyttet til Nykøbing på en eller anden adresse”. Der kunne godt være butikker eller et eller andet, man bare lige kunne se på, så der ikke var så trist at gå igennem byen. Der er sådan helt mennesketomt” (pige, Broby 1, s. 37-38).

Ingen arrangementer

Samtidig præges de unges holdning til lokalområdet af, at der tilsyneladende ikke er nogen arrangementer for dem. Der er således ikke ”nogen særligt spændende arrangementer eller noget rigtigt... fællesarrangementer bare sådan for venner og alt det der...” (pige, Broby 2, s. 3-4). Adspurgte om, hvornår der sidst skete noget sjovt i Broby, svarer en pige: ”Jeg kan bare slet ikke komme på noget” (pige, Broby 1, s. 33).

Og når der engang imellem sker noget, er det tilsyneladende ikke for de unge: ”... Så er det sådan meget voksenarrangementer, hvor der kommer mange voksne – det er ikke sådan på vores alder” (pige, Broby 1, s. 34).

Et sted for unge under 18

De unge i Broby bruger ofte ordet ”mangler”, når de skal beskrive deres lokalområde. De mangler først og fremmest steder, hvor de kan mødes og hygge sig på egne præmisser. Tidligere har nogen af dem frekventeret klubben, men de oplever i vid udstrækning, at de er blevet for gamle – ”det er kun 7. klasse, der går i klub”, siger en af pigerne (pige, Broby 2, s. 9). Desuden er der ikke længere gratis mad i klubben, hvilket yderligere demotiverer dem til at komme. ”Man tager kun i klubben, hvis man virkelig sidder derhjemme og virkelig keder sig”, siger en anden (pige, Broby 2, s. 24).

De unge tilkendegiver, at der godt nok er både et værtshus og et diskotek i Broby, men at de ikke kan komme ind pga. deres alder (dreng, Broby 1, s. 41). Nogle af de unge tager derfor ned til en sø eller nogle ruiner i lokalområdet, hvor de kan hænge ud og drikke alkohol sammen. Ikke desto mindre udtrykker denne pige en udbredt holdning blandt de unge i Broby: ”[Vi mangler] nogle senere-om-aftenen-steder at være her i Broby-agtigt... Et sted, hvor unge kan komme ind, som er under 18 og hygge sig” (Broby 2, s. 26).

Ambivalens over for byen

Selvom de unge i Broby ligesom de unge i Havneby og Højrup fortæller om deres lokalområde som et sted, der ikke matcher deres behov for at være unge og opleve ungdomskultur, synes fortællingerne ikke at være præget af samme modsætningsforhold til lokalområdet, som vi så i Havneby, ligesom der ikke er samme entydige orientering

mod byen, som vi så i Højrup: På den ene side er de kritiske over for lokalområdet med alle dets mangler, men de er også knyttet til det. På den anden side efterspørger de et ungdomskulturelt liv, der minder om byens, men de ytrer samtidig en modvilje mod storbyer, der beskrives som værende fulde af biler og larm. ”Det er til at blive sindssyg af”, som en af pigerne siger (pige, Broby 1, s. 21).

Selvom de unge fremstår yderst frustrerede over lange transporttider og forældre, der ikke har mulighed for at køre dem, er det imidlertid ikke usædvanligt, at de tager til den nærmeste større by, hvor de bl.a. frekventerer McDonald’s og opsøger andre steder med ungdomskultur. Men denne by beskrives dog som ”kedelig at drikke i. Der er ikke nogen mennesker – ikke nok i hvert fald” (pige, Broby 2, s. 25). Så selvom storbyen fremstår overvældende, synes hverken Broby eller den nærmeste større by at kunne give de unge, hvad de efterspørger. De er med andre ord fanget i en ambivalens over for såvel lokalområdet som storbyen.

Opsamling

I de fire portrætter beskrives alle lokalområderne som stille og rolige. Her finder der ikke de store spektakulære begivenheder sted. Tværtimod går livet sin vanlige gang i selskab med velkendte ansigter. Alle kender alle, og for mange af de unge skaber det en oplevelse af nærhed og tryghed. De unge taler især positivt om de sociale relationer med andre unge, som man i vid udstrækning føler et fællesskab med.

I portrættet af Skovly synes denne fællesskabsfølelse at være spredt ud til hele lokalsamfundet – her beskriver de interviewede unge en sammenhørighed med andre beboere i lokalområdet, der går på tværs af alder, generation osv. Omvendt synes fællesskabet blandt de unge i Havneby at være defineret i opposition til en række andre

grupper i lokalområdet, der bl.a. tæller gamle og flygtninge. Hvor de unge i Skovly føler sig inkluderet i lokalområdet, beretter de unge i Havneby således om et gennemgående udenforskab: De oplever ikke, der er plads til dem i byen, som de forholder sig til i yderst kritiske vendinger.

Skovly og Havneby synes at udgøre polerne i de fire portrætter, hvor de unge i Skovly er mest positive over for deres lokalområde, mens de unge i Havneby er de mest kritiske. I alle fire portrætter er dog varierende grader af kritik af manglen på ungdomskulturelt liv. De unge i Højrup taler om, at der er dødt, mens de unge i Broby beskriver en mennesketom by, hvor stadig flere butikker lukkes ned. Der tegner sig på den baggrund et mere generelt ønske om steder at være eller arrangementer at gå til, hvor det er muligt at dyrke ungdomskultur, når man ikke er 18 år og er udelukket fra de lokale gå-i-byen-steder.

Den lokale klub synes ikke at kunne levere den ønskede ungdomskultur, der i højere grad associeres med de nærmeste større byer, og der peges derfor over en bred kam på vigtigheden af gode transportmuligheder. Det gælder også i Skovly, hvor naturen ellers træder tydeligt frem som en arena, der kan tilbyde et alternativ til byen med dens ungdomskulturelle liv og oplevelser.

Kapitel 4

Hverdagslivet

Vi har nu fået et indblik i, hvordan de unge forholder sig til det at være ung i deres respektive lokalområder. Men ét er deres fortællinger om, hvad de betragter som godt og skidt ved det lokalområde, de bor i. Noget andet er, hvordan deres hverdagsliv i området helt konkret foregår. I dette kapitel vil vi derfor zoome ind på de faciliteter og muligheder, de fire lokalområder ifølge de unge rummer, samt hvordan disse faciliteter og muligheder benyttes af de unge i hverdagslivet. I kapitlet vil vi med andre ord forsøge at svare på, hvad man kan lave i lokalområderne, samt hvad de unge faktisk laver i hverdagslivet. Vi vil ikke gennemgå hvert lokalområde for sig, men derimod tage udgangspunkt i de faciliteter og muligheder, de unge nævner i interviewene, og belyse hvordan de optræder i interviewene fra de forskellige lokalområder.

Lektier og medier

Flere af de unge beskriver deres hverdag som et trummerum, hvor de samme ting gentager sig i en uendelighed. Det gælder fx denne Broby-pige: ”Man er træt af den der gamle traver, der kører konstant. Du vågner op, du går i skole, du går hjem, du spiser noget, du går måske på arbejde, du går hjem, du sover, du gør præcis det samme hver dag” (Broby 2, s. 3). Mange unge i byerne kan givetvis nikke genkendende til denne hverdagsbeskrivelse, hvor hverdagen er fyldt op af skole, lektier og andre hverdagsagtige aktiviteter, der gør det svært at skelne den ene dag fra den anden. Det handler ikke blot om at bo på landet, men i lige så høj grad om at være ung. Visse dage sætter man sig foran fjernesynet efter skole, og pludselig er dagen gået. Det fortæller en dreng fra Broby om:

"Så går jeg hjem fra skole. Så sætter jeg mig foran fjernesynet, og så tænker jeg, hold da op, nu skulle jeg ned og træne, og så bliver klokken ni om aftenen, tror jeg, og så går jeg ned og træner, og så går jeg i seng igen" (dreng, Broby 1, s. 5).

Fjernsyn er dog ikke det medie, de unge taler mest om. Som unge alle andre steder i Danmark bruger de unge i de fire områder en del tid på at være på deres computere, tablets, mobiltelefoner mv. Og her laver de både lektier, plejer netværket og dyrker fritidsinteresser. I interviewene fortæller de således, at de bruger de digitale medier til at være på sociale netværk, skype, spille computerspil og lave alle mulige andre ting.

Direkte adspurgt kan de unge knap nok sige, hvor mange timer om dagen, de bruger på medierne, for mediebrugen glider ind i alle mulige andre gøremål i hverdagslivet. Når man næsten altid har en mobiltelefon eller en tablet ved hånden, smelter online- og offline-livet næsten umærkbart sammen. Sådan er det for de fleste unge – også for de unge i vores fire lokalområder. Ikke desto mindre fortæller nogle af dem, at de bruger en del timer på computerspil, fordi de tilsyneladende ikke har andet at lave:

Interviewer: "Spiller I?"

Pige 1: "Ja".

Pige 2: "Ja".

Interviewer: "Og hvor meget om dagen – er det en halv time eller 2 timer?"

Dreng 1: "Nogle dage så kan det godt blive op til en 4-5 timer".

Dreng 2: "Ja, der kan dælmme godt blive fyret nogle timer af, hvis man gider".

Dreng 1: "Ja, hvis man virkelig ikke har noget at lave, så bare lige fyre et par timer af".

Pige 2: "Ja".

Interviewer: "Foran skærmen?"

Dreng 2: "Ja".

Interviewer: "Hvor tit kan det ske på en uge?"

Dreng 2: "Det sker sgu hver dag".

Dreng 1: "Ja" (Skovly 2, s. 35).

Arbejde og forbrug

Flere af de unge fortæller, at de har et fritidsarbejde. Bortset fra i undersøgelsens mindste by, Skovly, hvor ingen nævner fritidsarbejde, beretter en del om deres arbejde med at passe børn, sidde i kassen i supermarkedet, være flaskedreng, gå til hænde i et byggemarked mv. De unge arbejder typisk mellem to og otte timer om ugen, og de penge de tjener på arbejdet, bruger de bl.a. på "tøj og fornøjelser" (pige, Havneby 1, s. 9), som flere af dem selv må finansiere, da de ikke får lommepenge. En dreng forklarer således: "Vi har ikke råd derhjemme [til lommepenge]. Så mange penge har vi ikke" (dreng, Havneby 1, s. 20).

Forbrugsmulighederne i lokalområderne fremstår da også relativt begrænsede. Godt nok er der dagligvarebutikker i alle områderne – fx Kiwi, Fakta, Brugsen og lignende – ligesom der i de største områder er en bager, nogle frisører, tøjbutikker osv. Men hvor flere af de lokale butikker fungerer som arbejdspladser for de unge, synes de kun i begrænset omfang at korrespondere med deres forbrugsønsker – det er ikke den slags butikker, de unge ønsker at bruge tid og penge i.

Til gengæld bruger de en del tid og penge på at tage på de pizzeriaer, som findes i både Højrup, Havneby og Broby. Det lokale pizzeria er således et af de unges foretrukne mødesteder og et af de få udesteder i lokalområderne, de har adgang til trods deres unge alder. Her kan de komme ind og hænge ud, mens de fortærer en pizza eller en cola. I Havneby, hvor udbuddet af forlystelser er lidt større, findes ydermere en lille

biograf, som de unge også kan frekventere. Men de unge i Havneby er dog ikke udeelt begejstrede for den lokale biograf, hvilket afspejles i følgende ordveksling:

Pige 1: "Vi har godt nok en biograf, men den er sådan lidt..."

Pige 2: "To film om måneden eller sådan noget, og det er sådan nogen mega gamle nogen".

Pige 3: "Der kommer da også nogle nye".

Pige 2: "Jamen det er bare sådan nogen..."

I Skovly findes hverken pizzeria eller biograf. Her taler de unge dog begejstret om et filmmaraton i et nærliggende byområde, hvor ungdomsklubben viser film i 12 timer i træk henover natten. Det giver både mulighed for at se film og møde unge fra andre tilstødende lokalområder. Men arrangementet finder som regel kun sted en gang om året. Resten af året må de tage til den nærmeste større by, hvis de vil i biografen og se en film. Som vi så i portrætterne, er det til gengæld i Skovly, at der er to årlige skoleforestillinger, hvor at de unge sammen med resten af lokalsamfundet syer kostymer, bygger kulisser mv. og således selv skaber nogle kulturelle begivenheder, hvilket ser ud til at have stor betydning for de unge i dette lokalområde.

Sport og træning

Hvad der mangler af udesteder og forlystelser for de unge i lokalområderne, findes der til gengæld af idrætsfaciliteter: De unge i de fire områder beretter om mulighederne for at gå til en række sportsgrene – og en del af dem gør rent faktisk brug af disse muligheder. Det gælder ikke mindst drengene, der primært taler om fodbold, som synes at være den mest tilgængelige og udbredte sportsgren. Men derudover nævnes håndbold, badminton, volley og skydning.

I Højrup og Havneby fortæller de unge om rideskoler, som de dog omtaler med en begrænset entusiasme. Til gengæld er der et fitnesscenter i både Højrup, Havneby og Broby – hvilket de unge i højere grad ser ud til at have et forhold til og benytte sig af. Flere af de unge giver da også udtryk for, at de ”i det mindste” har et træningscenter – det synes for disse unge at være en elementær og afgørende idrætsfacilitet, som de unge i Skovly ikke har adgang til i deres lokalområde.

I Havneby har der tidligere været en skaterrampe, men den er blevet solgt – tilsyneladende uden at de unge har haft indflydelse på beslutningen – hvilket understøtter den kritiske beskrivelse af deres lokalområde:

Dreng 1: ”Skaterparken den blev købt for tretusind”.

Interviewer: ”Så den er forsvundet skaterparken?”

Dreng 1: ”Der er en (uforståeligt) tilbage”.

Dreng 2: ”Nej, den er der heller ikke”.

Dreng 3: ”Alt er fjernet (griner)”.

Dreng 2 ”Så lort er det (griner) – alt”.

I Broby har nogle unge tilsyneladende taget sagen i egen hånd. I stedet for at vente på at der blev etableret et parkour-anlæg, har en gruppe unge selv sat gang i aktiviteten. Nogle af de unge i Broby fortæller således, at de dyrker parkour sammen med nogle venner, der lærer fra sig i en nedlagt industribygning i byen.

Dreng: ”Altså i fritiden der går jeg nogle gange til parkour med mine venner”.

Interviewer: ”Ja, og er der parkour her i Broby?”

Dreng: ”Nej, det er ikke sådan et offentligt sted, det er nogle af mine venner, der har

gået til parkour, og så går vi bare et eller andet sted hen på en gammel fabrik eller sådan noget”.

Interviewer: Okay, og så lærer de fra sig?

Dreng: ”Ja” (Broby 1, s. 11).

Hvis man selv tager initiativ til noget – eller hægter sig på andre, der gør det – kan man tilsyneladende få adgang til at dyrke en sport, der ellers ikke ville være tilgængelig i lokalområdet. Men det kræver selvfølgelig, at man oplever, man har muligheden for at tage et sådant initiativ. Og det er der tilsyneladende nogle unge i Broby, der har oplevet, hvilket står i kontrast til den generelle mangel på aktiviteter for unge, der beskrives i portrættet af Broby.

Klubben

I alle lokalområderne er der en klub med voksent personale, som har åbent til kl. 21 eller 22. Enkelte af de unge nævner klubben som et sted, hvor de mødes og er sammen med vennerne – det gælder bl.a. denne dreng fra Højrup: ”Det er meget hyggeligt, det er ligesom sådan en slags – så samles man alle sammen og hygger sig sammen og spiller fodbold, eller hvad man nu har lyst til” (dreng, Højrup, s. 8).

Som vi så i portrætterne, er det imidlertid en udbredt holdning, at klubben er ”kedelig”, og at de ikke er målgruppen for klubben – bl.a. fordi de er ved at være for gamle. De har gået i klubben siden 7. klasse, og nu hvor de går i 9. klasse, har den mistet sin attraktionsværdi. De har nået en alder, hvor klubben ikke kan imødekomme deres behov for ”flere mennesker. Nye mennesker”, som en dreng fra Skovly siger (dreng, Skovly, s. 9). ”Det er ikke helt det samme, som da man var lille”, lægger en af Broby-pigerne til (pige, Broby 1, s. 8).

Klubbens tab af attraktionsværdi hænger bl.a. sammen med, at man ikke så godt kan lede efter kærester blandt 7. og 8. klasserne, når man selv går i 9. Og det er på trods af, at klubben stadig beskrives som et af de få steder i lokalområdet, det overhovedet er muligt at finde en kæreste – i hvert fald i Skovly:

Interviewer: "Hvor går I hen og møder kærester?"

Dreng: "Det er lidt sådan noget med, hvis man nu går i klub eller sådan noget, så går man sammen med nogen, og der kommer så lige en pige, som vi kender, og så begynder man at snakke lidt med hende og begynder at skrive lidt med hende, og så udvikler det sig nok til noget mere" (Dreng, Skovly, s. 31).

Biblioteket

Hvor klubben er ved at miste sin attraktionsværdi, men dog stadig udgør et referencepunkt i de unges fortællinger, synes det lokale bibliotek at befinde sig helt på kanten af de unges horisont. Der findes ikke nogen biblioteker i Højrup og Skovly, men i både Havneby og Broby er der biblioteker. Bibliotekerne i disse lokalområder nævnes dog først sidst i interviewet, hvor de unge en sidste gang opfordres til at fortælle om, hvilke faciliteter og muligheder der er i deres lokalområder. Så giver enkelte piger udtryk for, at de frekventerer bibliotekerne engang imellem, men hovedindtrykket er, at de ikke har tag i de unge.

Flere af de unge giver således udtryk for, at de knap nok ved, hvor det ligger: "Jeg burde vide, hvor det ligger, (men) jeg ved ikke engang, hvor det er", siger en pige i Broby (pige, Broby 1, s. 49). I Havneby siger en dreng: "Vi har faktisk også sådan et bibliotek, hvor man kan gå ned og sætte sig engang imellem... Jeg har aldrig været der... Det er for nørdet" (dreng, Havneby 1, s. 33). Og bibliotekerne forbindes da også i vid udstrækning med skole og lektier. En Broby-pige fortæller således, at "det er mest

der, vi bliver sendt over, når vi har projektopgave med klassen og sådan noget” (pige, Broby 1, s. 11).

Godt nok er der computere på biblioteket, men dem bruger de tilsyneladende kun i yderst begrænset omfang, og de forbinder da også primært biblioteket med netop skole og bøger. Og det fænger dem kun i begrænset omfang: ”Bøger er kedelige”, siger en Broby-dreng, der skal forklare, hvorfor han ikke bruger biblioteket. Selvom en pige gør indsigelser mod det udsagn, står hun forholdsvis alene. Biblioteket med alle dets bøger opleves ikke som relevant for hovedparten af de unge, der stiller sig uforstående overfor, hvilken rolle det kan spille i deres liv: ”Hvad skulle vi bruge det (biblioteket) til?”, spørger en dreng. Og en af pigerne istemmer med: ”Hvad skulle vi lave der?” (Broby, interview 1, s. 49).

Udendørsliv

Som alle andre steder tilbringer de unge i de fire lokalområder en del af deres hverdagsliv i det offentlige rum. Da deres adgang til udesteder og forlystelser er begrænset, handler det i vid udstrækning om at være sammen udendørs: De bevæger sig rundt i de små gader i købstaden, hænger ud ved havnen eller tager til stranden, hvis de da ikke går tur med hunden, som vi så i Skovly, hvor nogle af drengene også kører motorcross på en nærliggende mark. De unge fra Broby og Havneby fortæller, at dette udendørs samvær nogle gange foregår om aftenen. I Broby foregår det bl.a. på byens gader og stræder:

”...Altså nogle gange så er det hjemme hos en selv, og nogle gange hvis det er om aftenen, så er det bare sådan fise rundt i byen og sådan noget. Det betyder bare sådan lave sjov og sådan noget, altså ikke sådan ulovlig sjov, bare sådan sjov og sådan noget. Når man skal sove hos en, så render man jo bare rundt i Broby og hygger sig

og sådan noget. Rundt i gaderne, på gågaden og sådan noget... Det er fordi, det er lyst og sådan noget om aftenen og sådan ikke også altså, så vil man bare godt ud... Man gider ikke altid være derhjemme..."(pige, Broby 1, s.5).

Selvom købstaden er lille og udbuddet begrænset, er det offentlige rum, den tilbyder de unge i lokalområdet en vigtig ramme om deres samvær med hinanden. Ikke desto mindre kan der til tider opstå et mismatch mellem de unges samvær og de normer, der hersker i det offentlige rum. I Broby fortæller man således, at folk kigger "underligt" på en, når man står flere unge sammen (pige, Broby 2, s. 30). Og i Havneby, hvor havnen har været et tilholdssted for de unge, er havneområdet kommet under politiovervågning pga. drengestreger:

Interviewer: "Hvis I skal samles et eller andet sted, der ikke er hjemme, hvor er det så? Der var nogle af de andre, der nævnte at så mødtes man ude et eller andet sted".

Dreng: "Havnen".

Pige 1: "Ved havnen".

Dreng: "Men der må vi heller ikke være".

(griner)

Interviewer: "Hvorfor må I ikke være der?"

Dreng: "Fordi der var nogen, der løsnede både på et tidspunkt".

Interviewer: "Okay. Så nu er det blevet til, at I slet ikke må være der eller hvad?"

Dreng: "Ja, men vi er der alligevel".

Pige 2: "Man må da godt være der?"

Pige 1: "Politiet de kører bare dernede om aftenen ind til klokken 10".

Der er lidt uklarhed om, hvorvidt de unge i Havneby må komme på havnen eller ej, men tilsyneladende kommer de stadig på havnen, selvom den nu er kommet under

politiovervågning. Samtidig må rammerne for samværet siges at have ændret karakter. De er der – men nu på trods af voksensamfundets ønske om det modsatte.

Tid i offentlige transportmidler

Det er dog ikke alle de unge, der har lige stor mulighed for at deltage i samværet i det offentlige rum – især ikke det spontant opståede samvær. Mange af dem bor således ude på landet – en dreng fra Broby fortæller eksempelvis, at han har to timers transport til købstaden, hvor han vel at mærke går i skole:

”Jamen det hele det går op i busser og... fordi mine forældre de gider ikke rigtig køre mig nogen steder... så det er smukt (griner), ej men... (jeg bor) helt ude ved vandet så... ej men det er meget sådan bus, og det skal alt sammen passes. Jeg skal sådan med to busser for at komme herhen og med tog og... Det tager to timer... Det er fordi, jeg skal vente på en bus derude, fordi det ikke passer sammen med toget” (dreng, Broby 2, s.9).

For denne dreng går en stor del af hverdagen med offentlig transport. Offentlig transport er en forudsætning for, at han kan komme i skole, men desværre passer tog og bus rigtigt dårligt med hinanden, så han bruger flere timer hver dag i offentlig transport. Tilsvarende fortæller en pige fra Skovly om udfordringerne med at komme til og fra i fritidsaktiviteter:

”Når vi bor så langt ude på landet, fx mig og Marie vi bor i samme by. Der kører en bus, den kører vist 4 eller 5 gange om dagen på nogle underlige tidspunkter, så det er ekstremt svært, også fordi mine forældre, fx når jeg skal til håndbold, det er ikke altid, de er hjemme til at køre, og så må de tage tidligere fri for at køre mig til håndbold, fordi der ikke lige går en bus. Øhm og det er jo også træls for dem, så det

største problem, det er nok transport, offentlig transport, og transport bare generelt når man skal ting, fordi man bor ikke bare lige ved siden af det, det er ikke gåafstand” (pige, Skovly 2, s. 11).

En af de unges primære anke over for deres livssituation er, som vi så i portrætterne, afhængighed af offentlig transport eller forældre. Det handler både om transport rundt i lokalområderne – herunder at komme i skole eller til fritidsaktiviteter – men også om at kunne komme ind til de nærmeste større byer for at shoppe eller hygge sig med venner og veninder. Transporten opleves mest smertefri i Havneby og Højrup, hvor der går tog til Aalborg og Køge hver time. I Skovly er transporten lidt vanskeligere, om end det i nogen grad opvejes af forældre, der ofte kan og vil køre de unge. I Broby fremstår transportproblematikken noget mere udfordrende.

Opsamling

Der er en lang række fællestræk ved de unges beskrivelser af deres hverdagsliv i de fire lokalområder: De fortæller over en bred kam, at de bruger tid på lektier, medier, venner, transport og fritidsaktiviteter – ikke mindst idræt fylder i beskrivelserne. Og klassiske idrætsgrene som fx fodbold synes da også at være rigt repræsenteret i områderne. Det samme gælder fitness: Der er således centre i alle lokalområder – på nær Skovly. I Havneby og Broby taler de unge ydermere om mere avancerede idrætsaktiviteter som skating og parkour: Men hvor fortællingen i Havneby handler om et skateranlæg, der blev fjernet, uden de unge oplevede at blive hørt, handler fortællingen i Broby om nogle unge, der selv har taget initiativ til at dyrke parkour i et gammelt fabriksanlæg.

Fritidsarbejde fylder også en del i de unges beretninger – bortset fra i Skovly. Men Skovly har da heller ikke noget pizzeria, hvor de unge kan hænge ud og bruge penge – hvilket synes at være populært i de øvrige områder, der alle har et pizzeria, som jævnlige

benyttes. Derudover beskriver de unge i alle fire områder dog forbrugsmulighederne som ganske begrænsede. Det gælder også de unge i Havneby og Broby, hvor der ellers er ganske mange butikker, men de synes ikke i nævneværdigt omfang at matche de unges ønsker til forbrug og oplevelser. Selv biografen i Havneby – som er den eneste biograf i de fire lokalområder – ser ud til at ramme forbi de unge som målgruppe.

Samme skæbne gør sig gældende for de offentlige institutioner i lokalområderne: Både Havneby og Broby har eksempelvis biblioteker, som ikke synes at ramme de unge som målgruppe. De bruger dem en sjælden gang i skolesammenhæng, men har derudover ikke noget forhold til dem. Sådan er det ikke med klubberne, som ikke bare findes i alle fire områder, men også bruges af de unge. Men det er en gennemgående fortælling, at de unge er ved at vokse fra klubberne, som i stadig ringere grad matcher deres behov. Klubberne er med andre ord ved at glide ud i periferien af de unges liv – og der er en overhængende risiko for, at de inden længe heller ikke vil have noget forhold til dem.

I mangel af bedre mødes de unge i de fire lokalområder ofte i det offentlige rum. Især de unge i Havneby og Skovly fortæller, at de hænger ud i bymidten, men at de ofte føler sig uvelkomne de steder, de har udset sig som mødepladser – det gælder ikke mindst de unge i Havneby. Så ikke nok med at det er begrænset, hvilke steder det er mulig for dem at mødes i lokalområderne. De steder, hvor de rent faktisk mødes, opleves i nogen grad som fjendtligt territorium.

Selvom hverdagslivet i de fire lokalområder, som det tegnes i dette kapitel, på mange måder ligner det hverdagsliv, som leves af unge i andre dele af Danmark, er det et udtalt træk ved de unges fortællinger, at de oplever et mismatch mellem de faciliteter og muligheder, som findes i deres lokalområder, og de ønsker og behov de har for deres hverdagsliv. Der er ikke særligt mange ting at lave, og de ting de rent faktisk kan lave,

gider de ikke rigtigt. Samtidig er det dog værd at understrege, at der ikke er nogen direkte sammenhæng mellem omfanget af faciliteter og muligheder i et lokalområde og graden af utilfredshed med dette. Tværtimod synes der at være et paradoks: For selvom Havneby er det lokalområde, der umiddelbart rummer flest faciliteter og muligheder, er det her utilfredsheden er størst, mens utilfredsheden synes at være mindst i Skovly, hvor der er færrest faciliteter og muligheder.

En forklaring på dette paradoks kan være, at Havneby i modsætning til Skovly er lokaliseret i et yderområde, hvorfor der er længere til en større by, der kan kompensere for det begrænsede udbud af faciliteter og muligheder i lokalområdet. Men det er givetvis ikke hele forklaringen – for begrænsningerne synes også at blive talt tydeligere frem i Havneby end i Broby, der har færre faciliteter og muligheder end Havneby og ydermere ligger længere væk fra en større by. Her er der også utilfredshed, men som eksemplet med parkour vidner om, ser de også muligheder i lokalområdet. Det kan derfor være værd at minde om en pointe fra forrige kapitel: Her så vi, at de unge i Havneby oplevede et udenforskab, der stod i skarp kontrast til de unge i Skovly, der følte sig yderst velintegrerede i lokalområdet. Det kan smitte af på synet på faciliteterne og mulighederne i lokalområdet, som således ikke alene kan siges at handle om omfanget og karakteren af disse, men også vedrører følelsen af at høre til og være accepteret i lokalområdet.

Kapitel 5

Det savner de unge

De unges beretninger om mulighederne og faciliteterne i lokalområderne bærer præg af, at de oplever en række begrænsninger i områderne, der hæmmer de unges udfoldelsesmuligheder i hverdagslivet. I interviewene har vi derfor spurgt de unge, hvilke initiativer eller forandringer i lokalområderne der ifølge dem kunne være med til at øge deres udfoldelsesmuligheder. Vi har med andre ord bedt de unge om at komme med bud på, hvilke ting de ville lave om i deres lokalområde, hvis de selv kunne bestemme. Og de unges svar rummer både en række konkrete forslag og ønskedrømme, der ikke bare giver et billede af, hvilke forhold i lokalområderne de unge er utilfredse med og ønsker at forandre, men også hvilke forestillinger om det gode ungdomsliv de er præget af og orienterer sig mod, når de forholder sig til deres hverdagsliv i disse områder.

Forbrug og oplevelser

Hovedparten af de unge i undersøgelsen kunne godt tænke sig flere butikker og bedre shoppingmuligheder i deres lokalområde. Det varierer dog, hvor udtalt længslen er. I Skovly, som har færrest butikker og shoppingmuligheder, synes længslen at være ganske moderat. Her er der sågar nogle af de unge, der helt afviser behovet for flere butikker:

Dreng 1: "Jeg har sgu ikke behov for mere".

Dreng 2: "Næh".

Pige 1: "Nej, det har jeg heller ikke".

Pige 2: "Man lærer jo sådan at bruge de ting, man har".

Dreng 1: "Ja, det gør vel også, at når vi skal videre i livet, så er vi lidt mere voksne. Alt, det kommer ikke bare til en, man skal sgu gøre noget for at kunne finde den rigtige bus og sådan lidt. Det gør ikke noget, der er lidt udfordring, vil jeg sige" (Skovly 2, s. 17).

De unge i Skovly ytrer ikke noget presserende behov for flere butikker i lokalområdet, men synes i vid udstrækning at acceptere, at de er nødt til at tage ind til byen for at kunne shoppe. Det samme er i nogen grad tilfældet i Højrup, hvor der dog er efterspørgsel efter en hæveautomat, da de unge ikke har mulighed for at hæve over beløbet i det lokale supermarked (dreng, interview 1, s. 29).

Omvendt så vi i portrættet af Broby, hvor der ligesom i Havneby er langt flere butikker end i Skovly og Højrup, en tristesse over lukkede butiksvinduer osv. Og i Broby og Havneby er der da også et udpræget ønske om flere butikker og shoppingmuligheder, hvilket bl.a. udtrykkes af denne Havneby-pige: "Man skal også nærmest helt til Aalborg, før det er, at man kan shoppe. Der er ikke nogen butikker her. Altså jeg ville gerne noget med musik, men det kan jeg ikke" (pige, Havneby 1, s. 2).

Selvom Broby og Havneby byder på flere butikker og shoppingmuligheder end både Skovly og Højrup, er der i disse lokalområder en oplevelse af at befinde sig i en butiksørken langt væk fra alting: Man skal "helt til Aalborg" for at kunne shoppe – i lokalområdet er der derimod "ikke nogen butikker". Butiksørkenen er i princippet endnu tørrere i Skovly og Højrup, men her har de unge kortere afstand til den nærmeste by, hvor en evt. shoppetørst kan blive stillet. Og de unge i disse to lokalområder, der har en sådan tørst, drager da også relativt jævnlige ind til den nærmeste større by for at gå i butikker og shoppe.

Tilsvarende forskel ses i forhold til efterspørgslen efter en biograf. I Skovly og Højrup synes man i vid udstrækning at orientere sig mod og stille sig tilfreds med de biografer, som findes i de nærliggende større byer, mens man i Broby og Havneby i højere grad efterspørger en biograf. Set i lyset af den generelle utilfredshed med lokalområdets faciliteter og muligheder, som vi så blandt de unge i Havneby i forrige kapitel, er det ligeledes interessant, at det netop er disse unge, som bor i den eneste by med en biograf, der i kraftigste vendinger efterspørger en ny biograf med nyere og bedre film osv. I Broby, hvor der har været en biograf, som brændte, vil de unge også gerne have en ny biograf, men efterspørgslen fremstår knap så udtalt.

Specielle idrætsgrene

De unge efterspørger ikke i nævneværdigt omfang yderligere muligheder for at dyrke klassiske idrætsgrene som fodbold, håndbold mv. Som vi har set, er der da også et betydeligt udbud af disse idrætsgrene i de fire områder. Til gengæld ser der ud til at være en vis efterspørgsel efter mere specielle idrætsgrene eller fysiske aktivitetsformer som ballet, skating, parkour osv., hvor udbuddet da også synes at være ganske begrænset. Som vi så i forrige kapitel, har nogle unge i Broby selv sat gang i parkour i et nedlagt fabriksområde, men ofte sker der tilsyneladende det, at de unge undlader at dyrke disse specielle idrætsgrene eller fysiske aktivitetsformer, fordi det betyder for lang transporttid, hvis de skal udenbys for at dyrke dem.

Et sted at være ung

De unge i alle de fire områder efterlyser i vid udstrækning steder, hvor de kan være sig selv på deres egne præmisser. Som vi så i forrige kapitel, mødes de unge hjemme hos hinanden eller bevæger sig rundt i det offentlige rum. Men ofte opleves det offentlige rum som delvist fjendtligt territorium, hvilket får en Broby-pige til at efterlyse et sted, hvor de kan få lov til at være unge:

"Faktisk (mangler vi) et sted, der ikke er mega nederen, et sted, hvor man kan sidde som bare unge mennesker, uden at folk skal stå og kigge underligt på det, fordi du sidder på et gammelt kloster eller sådan noget. Vi mangler et sted" (Pige, Broby 2, s. 30).

Men hvordan ser et sted ud, hvor de unge kan være unge på deres egne præmisser? I Skovly forsøger nogle af pigerne med inspiration fra filmens verden at formulere et bud på, hvordan form og indhold på et sådant sted kunne tage sig ud:

Pige 1: "Det skulle være vores eget sted. Man ser nogle gange sådan i film at de har sådan en gammel togvogn eller en bus eller..."

Pige 2: "Jamen sådan et eller andet sted, hvor man bare kunne komme, uden at der behøves at være..."

Pige 1: "Og så kunne man hygge sig, og man måtte skrive på væggen og... bare slå sig løs... bare lave det til sit eget sådan fristed, sammen med nogle andre unge på vores alder og sådan noget".

Interviewer: "Mangler der fristeder for unge her?"

Flere: "Ja".

Pige 3: "Der er ikke mange muligheder. Altså man tager jo ikke bare til fem kilometer til en lille by for ingenting, der skal jo også været noget der, der må gerne være noget, som man sådan kan tage til sammen med sine veninder eller venner og så være der" (Skovly 1, s. 24).

Selvom de fysiske rammer omkring det sted, som de pigerne fra Skovly taler sig frem til, ikke umiddelbart fremstår prangende, er ambitionen ikke til at tage fejl af: Det skal være et "fristed", hvor rammerne defineres af de unge selv, og der er plads til kreativitet og spontanitet. Samtidig er det et sted, hvor man er sikker på, at der sker noget, når

man kommer – man kører jo ikke derud ”for ingenting”. Dvs. der tilsyneladende ikke bare skal være plads til kreativitet og spontanitet, men også en vis struktur og forudsigelighed i det sted pigerne associerer sig frem til.

De fleste unge er da også langt mindre frit associerende, når de bliver bedt om at præcisere, hvad det er for et fristed, de gerne vil have i deres lokalområde. Flere nævner McDonalds som et bud på et sådant sted – de fleste kender da også McDonalds fra besøg i større byer. Omvendt er det ikke et kardinalpunkt, at det sted for unge man efterspørger, lige præcis skal være McDonalds. Men det må gerne et sted med fastfood ligesom McDonalds, og så skal der være plads til, at de unge kan være der:

”Måske en større, ikke sådan decideret grillbar, men sådan et større område, hvor du kan mødes og sidde og spise et eller andet sammen eller. Et sted, hvor unge kan være... og tingene skal være billige” (dreng, Broby 2, s. 31)

I Havneby, hvor de unge kobler et fristed med en mulighed for at drikke alkohol, falder snakken også på en velkendt kæde, nemlig Crazy Daisy. Også her repræsenterer kæden dog primært et koncept eller en ide, som de unge lader sig inspirere af, når de bliver spurgt om, hvordan et fristed konkret kunne se ud. For det skal ikke være et egentligt Crazy Daisy, men ”ligesom Crazy Daisy”:

Interviewer: ”I gider ikke gå i klub? (griner) Ja, excuse me, hvad gider man så gå i, på cafe?”

Pige 1: ”Det er jo det, vi... ligesom Crazy Daisy, bare for 15årige”.

Dreng 1: ”Så kan vi sidde og få en bajer”.

(Latter)

Dreng 2: ”En kold en”.

Interviewer: "Okay, det ville gøre det federe".

Pige 1: "Ja" (Havneby 2, s. 40).

De unge 9. klasser befinder sig i en mellemfase, hvor de på den ene side oplever, at de er for gamle til at gå i klubben, men på den anden side stadig er for unge til at gå på cafe eller diskotek og drikke alkohol, hvilket udgør en markør på det ungdomsliv, de er så tiltrukket af, men endnu ikke helt har adgang til. Det er de fuldstændig klar over, og netop derfor ønsker de heller ikke et Crazy Daisy, men en udgave af diskoteket der er tilpasset dem og deres aldersgruppe. Det står naturligvis i modsætning til muligheden for at drikke alkohol, men det er ikke desto mindre det – et diskotek for 9. klasser med udskænkning af alkohol – de unge i Havneby her taler frem som et sted, hvor de kan være unge på deres egne præmisser.

Fællesarrangementer

Det er dog ikke kun et eget sted, de unge efterlyser. De vil også gerne have mulighed for at mødes med unge andre steder fra, og for de unge i Skovly – der har gode erfaringer med filmmaraton, der foregår i et samarbejde mellem forskellige klubber – kunne klubben sagtens udgøre en ramme om sådanne arrangementer. Efter at have afskrevet klubben som "kedelig" fortæller de unge i Skovly lidt om, hvordan sådanne fællesarrangementer i klubregi kunne gøre klubben interessant igen:

Dreng: "... Vi kender jo dem, der kommer, så er der ikke så meget ved det. Hvis nu man kunne komme ned og møde nogle nye mennesker, det ville gøre lidt mere ved det".

Pige: "Eller hvis man sådan kunne samle nogen fra nogle forskellige byer, altså ikke kun så det var Skovly, men måske også [Landsby 2] og [Landsby 3], at det blev sådan en stor, så man var mange mennesker, og så kunne man lave nogle forskellige ting,

så det ikke bare var ens”.

Interviewer: ”Ja, hvad for nogle ting fx?”

Pige: ”Jamen lave nogle sjove aktiviteter sammen eller tage på nogle ture eller... så lave et eller andet hvor vi skal tage ind til Aarhus, så tager vi en dag derinde eller et eller andet sjovt”.

De unge i Skovly taler dog ikke kun om at revitalisere klubben gennem fællesarrangementer, hvor de kan være sammen og foretage sig aktiviteter med unge fra andre klubber. Med begejstring taler de også om en anden form for fællesarrangementer, nemlig de to årlige skoleforestillinger, som hele landsbyen er fælles om. Det synes dog at være mere sparsomt med den slags fællesarrangementer i de øvrige områder. Men de arrangementer, der trods alt er, udgør ikke desto mindre referencepunkter, de unge finder værd at nævne i interviewene, når de bliver spurgt om, hvad der sker i lokalområdet. Det gælder fx den årlige halfest i Højrup, der arrangeres for voksne, men hvor de unge har prøvet at agere tjenere. Mere af den slags synes at være velkomment – og tillægges i højere grad end byfester mv. en positiv værdi og forandringspotentiale, måske fordi man mere aktivt laver noget i fællesskab.

Bedre transport

Selvom det ikke er alle de unge, som er utilfredse med transportmulighederne, udtrykker de unge i Broby og Skovly i flere interviewpassager et ønske om bedre offentlig transport. Ikke kun for at kunne komme hurtigere ind til den nærmeste større by og shoppe, men også fordi det kan være tidskrævende og besværligt at komme til og fra skole, fritidsaktiviteter osv. i lokalområdet.

I Skovly efterlyser de endvidere cykelstier, fordi de bliver nødt til at køre på landeveje og andre store veje, når de skal rundt i lokalområdet på cykel. Cykelstier ville i nogen grad gøre dem mindre afhængige af såvel offentlig transport som forældre kørsel.

Opsamling

I alle fire lokalområder længes de unge efter bedre muligheder for at være sammen med andre unge, og de efterspørger derfor et sted, hvor dette samvær kan foregå på deres egne præmisser. Det er uden tvivl hovedkonklusionen i dette kapitel. Og det er en hovedkonklusion, der går på tværs af de forskelle, vi i øvrigt har konstateret i de fire områder. Det er således underordnet, om man er ung i Havneby og føler et udenforskab i lokalområdet, eller man er ung i Skovly og føler sig inkluderet i lokalområdet. Det er i forlængelse heraf også relativt underordnet, om man bor i et yderområde langt fra en større by eller i et landområde tæt på en større by: De unge mangler generelt et sted, hvor de har alburerum og plads til at være og opføre sig som unge. Og et sådant sted ligger højt på ønskelisten blandt de unge alle fire steder.

Der er forskel på, hvordan de unge i de fire lokalområder forestiller sig dette sted. Om det er et sted, som de selv indretter og bestemmer i, eller om det er et gå-i-byen-sted, der minder om de steder, der findes i de større byer. Udgangspunktet synes i alle tilfælde at være, at unge har andre behov end voksne, og at de unge i lokalområderne mangler muligheder for at realisere disse behov. Der synes at være en vis forståelse af, at de endnu ikke er gamle nok til at kaste sig helt ud i ungdomskulturen med dens diskoteker, alkohol mv. Men de vil gerne have et fristed, hvor de kan få lov til at eksperimentere med elementer af denne ungdomskultur – prøve sig frem – uden overvågning og indgriben fra voksensamfundet. Og gerne sammen med unge andre steder fra – i hvert fald er der i alle lokalområderne ligeledes et gennemgående ønske om at møde ”nye mennesker”, som de eksisterende faciliteter i områderne ikke imødekommer.

De unges ønske om fristeder med andre unge udelukker ikke et ønske om at gøre ting sammen med de voksne i deres lokalområder, om end dette ønske langt fra træder så

tydeligt frem i fortællingerne og primært gør det i de lokalområder, hvor man allerede har gode erfaringer med fællesarrangementer. Lige så svagt fremtræder ønsket om flere idrætsaktiviteter. Og det på trods af at de unge i Skovly og Broby giver udtryk for, at muligheden for at komme til og fra bl.a. idrætsaktiviteter i de nærliggende lokalområder besværliggøres af begrænset offentlig transport – den lægger de unge til gengæld vægt på at få forbedret. Ikke mindst i Broby hvor nogle unge ydermere har problemer med at komme i skole.

Selvom de unges ønsker til forbedringer af lokalområderne i mange henseender minder om hinanden og går på kryds og tværs af skellene mellem landområder og yderområder, er der et punkt, hvor der synes at være markant forskel: I landområderne er afstanden til byen med dens butikker og oplevelser forholdsvis kort, og der synes ikke at være noget markant ønske om yderligere forbrugsmuligheder eller -oplevelser i lokalområdet. Det er der til gengæld i yderområderne, endog i Havneby, hvor transportmulighederne til den nærmeste større by ellers beskrives som udmærkede. De nærmeste større byer er så langt væk fra Havneby og Broby, at de ikke kan kompensere for de begrænsede forbrugsmuligheder og -oplevelser i disse lokalområder. Samtidig har Havneby og Broby i modsætning til Skovly og Højrup en bymæssig karakter, hvilket kan skabe nogle forventninger om at rumme et vist mål af forbrugsmuligheder og -oplevelser, hvilket står relativt højt på de unges ønskelister i disse lokalområder.

Kapitel 6

Forestillinger om byen og bylivet

Selvom vi hidtil ikke har fokuseret specifikt på byen, dukker byen og dens liv løbende op i de unges fortællinger om livet på landet og i yderområderne. Byen og bylivet udgør tilsyneladende en reference, som de unge betydningsætter og vurderer deres eget liv og lokalområde i forhold til. I dette kapitel vil vi derfor sætte spot på deres forestillinger om byen og bylivet: Vi vil konkret belyse de forskellige måder, de fremstiller byen og bylivet på, hvad de vurderer som godt og dårligt, samt hvordan det er relateret til de måder, de fremstiller deres eget liv og lokalområde på.

Liv og stemning

For mange af de unge repræsenterer byen meget af det, de savner i deres lokalområde, hvilket udtrykkes krystalklart i dette citat fra en Havneby-pige: ”Når du siger det der med, hvad vi godt kunne tænke os, så tænker jeg straks: Aalborg. Altså man kunne godt tænke sig en storby” (pige, Havneby 1, s. 20). Storbyen forbindes først og fremmest med ”muligheder for at shoppe og så tage på cafe og i biografen” (pige, Havneby 2, s. 21), men også med muligheder for at uddanne sig og skabe en fremtid (pige, Broby 1, s. 23). Når de unge taler om byen, associeres den således med ”muligheder” (pige, Havneby 1, s. 21), ”liv” (pige, Højrup, s. 26), ”nye mennesker” (pige, Havneby 1, s. 4) og ”spænding” (pige, Højrup, s. 23). ”Der sker mere”, som en Havneby-dreng siger, ”der er mere livligt” (dreng, Havneby 1, s. 22).

Det er især pigerne, der maler positivt ladede billeder af byen frem. I visse passager fremstår den så pulserende og fuld af stemning, at det antager næsten filmiske dimensioner, hvilket står skarpt i kontrast til beskrivelserne af de døde lokalområder, som de selv bor i:

"Altså man kan jo ikke få al den menneskemængde herud, og man kan ikke få det liv, som man har i storbyen. Man mangler de her høje huse, og man mangler de her søde små springvand [griner] og den travle morgen, det her med, at der er lidt støj fra bilerne og råbene fra mennesker og sådan noget (pige, Højrup, s. 20).

De fremmelige unge

De unges positive billeder af byen er forbundet til et ungdomsliv, der adskiller sig afgørende fra det ungdomsliv, de selv lever. De unge i byen lever således et liv med fester og alkohol, som er væsensforskelligt fra ungdomslivet på landet og i yderområderne. Det fremgår bl.a. af denne dialog med unge fra Skovly:

Pige 1: "Når man tænker over skolerne inde i byerne og sådan, så er vi egentlig utrolig langt bagud, hvad der hedder fester og alkohol..".

Pige 2: "Og ungdomsliv".

Pige 3: "Ja".

Pige 1: "Fordi at jeg ved i hvert fald, når jeg snakker med min kusine, som bor rimelig meget inde i byen, så er det bare sådan, hvis jeg kommer derud i weekenden, så skal jeg lige være alene hjemme der fredag-lørdag, for hun skal altså lige til fest. Og så er det bare der, det går op for en altså, hvor lidt der egentlig sker".

Dreng: "Det [fester] er i hvert fald ikke noget, de fleste går op i herude" (Skovly, s. 17).

De unge i byerne betragtes som værende længere fremme – på landet er man "bagud". Og det handler ikke kun om fester og alkohol. Bylivet gør tilsyneladende, at de unge hurtigere udvikler nogle kompetencer, man er lang tid om at erhverve sig på landet og i yderområderne. De unge i byen beskrives fx som mere selvstændige og modige. En pige fra Højrup siger således:

"Jeg ville meget hellere have vokset op inde i byen, fordi at jeg tænker sådan, at de kan meget mere selv, de er meget mere selvstændige, fordi de selv ved, bussen går derfra, og jeg skal ind til Kongens Nytorv... Altså første gang jeg skulle tage toget bare ind til Køge, ikke, altså, som var, da jeg var 11 år eller sådan noget, jeg syntes, det var helt vildt skræmmende. Det synes jeg stadig i dag, for jeg har ikke været så meget rundt selv, så jeg føler, at jeg er på meget usikker grund" (pige, Højrup, s. 38)

En anden Højrup-pige supplerer:

"Jeg ville også gerne have vokset op inde i København eller et eller andet, fordi mine kusiner bor inde i København, ikke, og altså hende den ene hun går hver dag, også igennem Istedgade, også om aftenen, og hun gør det tit og sådan, og hun er 10 år nu, ikke? Og ja, de har meget mere mod på alt muligt" (pige, Højrup, s. 38).

"Der er mange af dem, der kun vil lave ballade"

Selvom fortællingerne om byen og dens ungdomsliv overvejende er positive, er der også visse kritiske røster i interviewene. Disse røster ytres især i Broby og Skovly, hvor der ligeledes er flere positive fortællinger om at bo på landet. Kritikken går bl.a. på "larm og stress", der står i modsætning til landlivet, hvor man "bare sådan [kan] tage det roligt" (pige, Broby, s. 21). Der ytres dog også kritik af mentaliteten blandt de unge i byen, der således ikke kun beskrives som fremmelige, men i nogen grad også som aggressive og hensynsløse. Hvor det er pigerne, der beskriver byen og dens ungdomsliv i mest positive vendinger, er det drengene, som formulerer den mest udfoldede kritik af mentaliteten blandt byens unge. Det kommer bl.a. til udtryk i denne interviewpassage fra Skovly:

Dreng 1: "Der er meget forskel på altså os fra landet, den måde vi er på, og så hvis vi kommer til byen med vores tøjstil, så er det mange gange, at det ender i, at man skal have tæsk, fordi man ser anderledes ud. Hvis du tager til Aarhus fx så, min storebror har tit problemer med det også, at fordi de kommer ude fra landet, så er de bare nogle bonderøve. Der er meget forskel på personen, bare fordi man kommer fra Aarhus eller fra [uforståeligt]".

Dreng 2: "Ja".

Interviewer: "Hvad er forskellen?"

Dreng 1: "Tøjstilen".

Dreng 2: "Tøjstilen, attituden, hvordan man ser på tingene".

Interviewer: "Ja, kan I komme med et eksempel?"

Dreng 1: "Hvis der er et problem, så snakker vi lige om det".

Interviewer: "Det oplever I ikke, at man gør i byen eller?"

Dreng 1: "Jo, det er forskelligt, men der er bare mange af dem, der kun vil lave ballade og kommer i byen for at stå at vente til, der er en, der går ind i en, og så bare giver ham en på kassen" (dreng, Skovly 2, s. 26-27).

Drengenes kritik af mentaliteten blandt byens unge vender op og ned på det forhold mellem land og by, der er dominerende i interviewene. For i kritikken træder det liv, som gør sig gældende blandt de unge på landet, pludselig frem som et positivt alternativ til det negative billede, de maler frem af de unge i byen. På landet slås man ikke – man taler sammen. Byens råhed og individualisme stilles hermed over for landsbyens omsorg og fællesskab. Og ikke nok med det, for kritikken af byen vender også i videre forstand op og ned på relationen mellem land og by. Hvor den dominerende fortælling således vægter byens mange muligheder og livlighed, fremstiller disse drenge landsbyen som præget af muligheder og livlighed, som byen ikke kan matche:

"Der er ikke så mange regler. Jamen det er også bare – herude kan du holde en rimeligt stor, eller en kæmpe fest, uden at naboerne de klager, og fx hvis du gør det inde i Randers inde i en eller anden lejlighed, så får du 500 klager dagen efter" (dreng, Skovly 2, s. 6).

Mulighederne for et godt ungdomsliv på landet og i yderområderne fremstår hos disse drenge som uanede. De dominerende fortællinger i interviewene peger dog på, at disse muligheder kun i begrænset omfang realiseres – det er byen med dens ungdomsliv, hovedparten af de unge længes efter.

Opsamling

Der er betydelige overlapninger mellem det "fristed", som de unge efterspurgte i det forrige kapitel, og det billede af byen, som træder frem ovenfor. De unge beskriver således i vid udstrækning byen som et sted, hvor der er et varieret udbud af butikker og gå-i-byen-steder, et mylder af nye mennesker og masser af steder at være sammen med andre unge. I byen er det derfor muligt at udforske den ungdomskultur, de savner i deres lokalområder. På den baggrund er det ikke så overraskende, at de unge i de fire lokalområder ligeledes beskriver jævnaldrende unge i byen som længere fremme end dem selv. Disse unge har jo haft langt flere muligheder for at blive socialiseret ind i og gøre sig erfaringer med ungdomskulturen, end de selv har haft. Både byen og byens ungdom synes således at fungere som en slags pejlemærker for de unge i de fire lokalområder: Det er i byen, man gerne vil være, og som byens ungdom man gerne vil blive.

Ikke alle er dog lige begejstrede for den ungdomskultur, man socialiseres ind i i byen – eller for den ungdom som er resultatet af denne socialisering. En minoritet af de

unge argumenterer således for, at ungdommen i byen præges af en overfladiskhed, individualisme og en råhed, der står i stærk kontrast til de nære, solidariske og omsorgsfulde relationer, de selv indgår i med andre unge i lokalområderne. Denne minoritet synes at trække på en moddiskurs, hvor ungdommen og ungdomskulturen på landet og i yderområderne tales positivt frem på bekostning af ungdommen og ungdomskulturen i byerne. Her er mangelperspektivet på livet i lokalområderne således udskiftet med et ressourceperspektiv – de taler med andre ord ikke om, hvad de mangler, men hvad de har – mens byerne i højere grad ses i et mangelperspektiv.

Der er en vis forskel på, hvordan de unge piger og drenge forholder sig til byen: Selvom majoriteten af både drengene og pigerne er positive over for byen, synes pigerne at være mere positive end drengene: Pigerne taler således i højere grad end drengene byen og byens ungdom frem som pejlemærker for dem selv og deres eget liv. De orienterer sig stærkere mod byens muligheder for shopping, menneskeliv, ungdomskultur mv., end drengene gør. Selvom det både er piger og drenge, der forholder sig kritisk til byen, står moddiskursen omvendt stærkere blandt drengene end blandt pigerne – det er med andre ord overvejende drenge, der ser byen ud fra et mangelperspektiv.

Og det var ikke mindst tilfældet i Broby og Skovly, hvilket nok ikke er tilfældigt, idet det var de to steder, at de unge havde mest blik for lokalområdets ressourcer: I Skovly malede de unge et generelt positivt billede af lokalområdet. Selvom billedet i Broby var polariseret, havde billedet hos en mindre gruppe af de unge også en stærk positiv ladning. En sådan positiv gruppe fandtes hverken i Havneby eller i Højrup: I Havneby udtrykte de unge over en bred kam sig negativt om deres lokalområde. I Højrup forholdt de sig mere neutralt, men havde til gengæld en stærk orientering mod byen. Disse steder synes lokalområderne således ikke at kunne hamle op med byen og danne udgangspunkt for en kritik af denne.

Kapitel 7

Uddannelse og fremtid

Trods en vis ambivalens trækker byen i hovedparten af de interviewede unge. Byen danner tilsyneladende ramme om det ungdomsliv, der giver dem mulighed for at folde sig ud som unge. I dette kapitel sætter vi derfor fokus på, hvilken rolle byen helt konkret spiller i deres fremtidsplaner: Vi vil undersøge, om de unge planlægger at flytte til byen, eller om de forestiller sig at blive boende i lokalområdet. Men vi vil også undersøge, om de unge, der planlægger at flytte til byen, kunne tænke sig at vende tilbage til lokalområdet igen – og i givet fald hvad der måtte være grunden til det. For de fleste unge udgør valget af uddannelse en krumtap i deres fremtidsplaner, og kapitlet vil derfor tage udgangspunkt i det uddannelsesvalg, hovedparten af de interviewede unge står overfor efter 9. klasse – valget mellem at gå i 10. klasse eller påbegynde en ungdomsuddannelse – samt hvordan det måtte knytte an til evt. flytteplaner.

Bliver boende hjemme

En del af de interviewede unge planlægger at tage på efterskole efter 9. klasse. Disse unge rykker for et år teltpælene op og flytter væk fra hjemmet, om end de fleste giver udtryk for, at de vælger en efterskole, der ikke ligger alt for langt væk fra lokalområdet. Når de så er færdige, er det planen at flytte hjem igen for at påbegynde en ungdomsuddannelse.

Og denne model gælder også for hovedparten af de unge, der vil påbegynde en ungdomsuddannelse umiddelbart efter 9. klasse: Man bliver boende hjemme, mens man går på ungdomsuddannelsen, selvom det betyder, at man må pendle til en naboby

eller til den nærmeste større by. Muligheden for at kunne blive boende hjemme er således udslagsgivende for, hvor man vælger at tage sin ungdomsuddannelse. En af de unge i Skovly fortæller således:

"Så vil jeg gerne på alment gymnasie bagefter i Randers, jeg ville gerne til Aarhus, men det ville tage halvanden time i transport hver vej, så jeg tager Randers i stedet. Så kan jeg blive boende hjemme" (pige, Skovly 2, s. 34).

Der skal noget særligt til for at vælge en skole i den mest attraktive by i regionen, hvis der er en mulighed for at tage den samme ungdomsuddannelse i en mindre attraktiv by, der ligger inden for en overkommelig pendlerafstand. I Skovly vælger man således ofte Randers frem for Aarhus, i Højrup vælger man Køge frem for København, i Havneby falder valget på Aars frem for Aalborg, og i Broby vælger man at blive i Broby, hvis uddannelsen findes der, frem for at tage til Nykøbing.

Men selvom det er vigtigt med så lille pendlerafstand som muligt, er hovedparten af de unge indstillede på at skulle pendle for at kunne gå på en ungdomsuddannelse. De vil nemlig gerne have en ungdomsuddannelse, men er samtidig yderst bevidste om de begrænsede muligheder for at få en sådan i lokalområdet: "Altså det der med uddannelse efter folkeskolen – det har man ikke mulighed for her", som en Havneby-pige siger (Havneby 1, s. 1). Senere i samme interview slår en dreng fast: "Vi har ikke 10. klasse. Vi har ikke noget" (Havneby 1, s. 14).

De færreste overvejer at flytte hjemmefra og bosætte sig nær ungdomsuddannelsen for at slippe for at pendle. Det forklarer de bl.a. med, at de har det for komfortabelt derhjemme. Det gælder bl.a. denne Broby-pige:

"Altså jeg betaler intet derhjemme, min mor betaler alt – tøj, bil, alt – så jeg tror, det bliver rimeligt hårdt for mig [at skulle flytte]. Jeg kan ikke engang lave mad, så, ja, det bliver hårdt" (Broby 2, s. 16).

Mod storbyen

Til gengæld planlægger hovedparten af de unge at flytte hjemmefra, når de er færdige med deres ungdomsuddannelse. Så er det tilsyneladende tid til at komme ud af vagten og væk fra lokalsamfundet, hvilket opleves som et nødvendigt brud med det trummerum, som det repræsenterer. Behovet for at skifte miljø og bryde med dette trummerum udtrykkes i følgende citat fra en Højrup-pige: "Man skal også komme ud og se noget andet og møde nogle andre mennesker – det er lidt svært i den samme by, man har levet i så lang tid" (s. 18). En Broby-dreng sætter trumf på: "Jeg tror, vi alle sammen tænker: Væk hurtigst muligt" (Broby 2, s. 13).

Det er dog ikke kun behovet for at komme væk, der får de unge i bevægelse efter ungdomsuddannelsen. Storbyen drager nemlig også. Som en af de unge fra Broby siger: "Jeg synes, det er meget småt hernede og sådan noget, og så vil jeg gerne til København for eksempel, for det er sådan større, og der er mere, man kan opleve og sådan noget" (Broby 1. s. 25). Derudover er den attraktive storby også en studieby, og for de unge er storbyliv og studieliv også knyttet til hinanden: "Jeg tror ikke, det [Højrup] er sådan et unge-sted for yngre og studenter... Der er flere muligheder i København", siger en af Højrup-drengene (Højrup drenge, s. 25). Og en del unge fortæller da også, at de selv planlægger at flytte til storbyen i forbindelse med, at de skal påbegynde en videregående uddannelse. Det gælder bl.a. en af Højrup-pigerne:

"Jeg håber på at kunne tage en MGK på gymnasiet – det er et år ekstra, så det er fire år, jeg skal gå [på gymnasiet], men det er sådan musikkonservatorie-forberedende..."

et grundforløb, som ligesom er en billet videre til musikkonservatoriet... i København” (pige, Højrup, s. 19).

De modvillige

Det er dog ikke alle de unge, som deler drømmen om at flytte til storbyen. En minoritet af de unge føler sig så knyttet til deres lokalområde, at de kun flytter modvilligt, om end de fleste af dem synes at være indstillet på at gøre det, hvis det bliver nødvendigt. Det gælder bl.a. de storbykritiske drenge fra Skovly, som vi mødte i kapitel 6. De virker ikke synderligt optagede af at planlægge videre uddannelse, der således ikke på nuværende tidspunkt virker som en drivkraft mod storbyen. Men hvis jobsituationen kræver det af dem, vil de ikke fuldstændig afvise at flytte dertil:

”Hvis det så ikke bliver i nærheden, og det bliver væk, så ville jeg heller ikke have noget imod at flytte derind pga. arbejde. Men hvis det nu var, så ville jeg finde noget herude. Hvis jeg selv kunne vælge, så ville jeg finde noget herude” (dreng, Skovly 2, s. 21)

Denne kompromisvillighed kan ses i lyset af, at afstanden mellem Skovly den nærmeste storby, Aarhus, er relativt overkommelig, og at en flytning til Aarhus således ville forekomme mindre drastisk end en flytning fra fx Broby til den nærmeste storby, der ligger betydeligt længere væk. Det er da også i netop Broby, at de storbykritiske unge synes modvillige mod at flytte fra lokalområdet til storbyen:

”Altså jeg har altid boet på Lolland jo, og min familie bor på Lolland jo, så det ville være dumt bare at flytte fra det hele, og så er jeg ikke specielt glad for storbyer eller noget, så jeg kan godt lide, at Lolland er sådan lidt landligt” (pige, Broby 1, s. 21).

Det er dog ikke kun manglende uddannelses- og arbejdsmuligheder, der i sidste ende kan tvinge de modvillige unge til at flytte væk fra lokalområdet. De unge fortæller således, at det kan være svært at finde boliger, der er egnet til unge. Der synes især at være en mangel på lejligheder. I Højrup har de unge ikke råd til de lejligheder, der er: ”Lejlighederne i Højrup er dyre”, som en af drengene siger (Højrup, s. 25). I Havneby beskrives de omvendt som værende i dårlig stand og beboet af indvandrere: Dreng: ”De ligner sådan noget gammelt noget. Det er blokke. Der hvor alle...”. Pige: ”Indvandrerne bor” (Havneby 2, s. 41). I Skovly er der heller ikke egnede lejligheder, om end nogle af de storbykritiske drenge derfra vender muligheden for at dele et billigt hus sammen (Skovly 2., s. 23).

Tilbage til udgangspunktet?

De interviewede unge går kun i 9. klasse, så for dem er der tale om fremtidsovervejelser, når de beretter om deres valg af ungdomsuddannelse. Det efterfølgende liv som studerende i storbyen – eller hvad de nu forestiller sig, at de skal lave – er naturligvis endnu længere ude i fremtiden og kan forekomme endog ganske abstrakt for nogen af dem. Ikke desto mindre har vi valgt at spørge til et tema, der rækker endnu videre ind i fremtiden. Nemlig muligheden for at de vender tilbage til lokalområdet, når de er blevet voksne. Og det forekommer at være en mulighed for unge i alle de fire lokalområder.

Oftest nævnes muligheden for at flytte tilbage i sammenhæng med det at få børn og familie: ”Jeg tænker, at hvis jeg så får familie, så vil jeg nok søge tilbage til her, hvor jeg kommer fra”, siger en Skovly-pige (Skovly 1, s. 27). En anden Skovly-pige supplerer: ”Det kunne være – jeg ved ikke – hvis man fik børn og ikke ville bo inde i byen” (Skovly 1, s. 27).

Og netop forestillingen om at storbyen ikke er et egnet sted for børn at vokse op, synes at være dominerende hos en del af de unge, der bruger det som et argument for at vende hjem til lokalområdet, hvis de engang bliver forældre. Det ses bl.a. i denne humoristiske dialog med tre Broby-piger:

Pige 1: "... Måske [vil jeg] komme tilbage hertil, når jeg får børn og sådan noget måske".

Interviewer: "Hvorfor det der med at komme tilbage igen, når man får børn? Hvad er det, der gør, at det er et godt sted at få sine børn her?"

Pige 2: "Jamen her er jo roligt for sådan børn at opvokse i stedet for alt det der storbylarm og ja... miljø".

Pige 3: "Altså hvis barnets mor nu bor i byen og så løber ud på vejen, ikke, så bliver det højest sandsynligt kørt ned af en bil. Det gør det ikke rigtig her, fordi der kommer ikke så mange biler".

[Latter]

Interviewer: "Nej, det er selvfølgelig rigtigt, men på den anden side da jeg spurgte, hvordan det var at bo her, så sagde I det var kedeligt, så jeres børn vil jo så også vokse op, og hvad vil I så sige til dem, når de vokser op og siger, "mor det er kedeligt"?"

[Latter]

Pige 3: "Ja, det ved vi godt, men så vil jeg sige, "du er stadig i live".

[Latter] (piger, Broby 1, s. 26-27)

De træk ved Broby – og de øvrige lokalområder – som mange af de unge er kritiske overfor og ønsker at lægge afstand fra som unge, er de samme træk, som gør lokalområderne egnede som ramme om forældreskabet: Stilheden, sikkerheden, forudsigeligheden osv. fremstilles som værende godt for børn. Når de unge bliver

rigtigt voksne og får børn, vil det derfor ikke være utænkeligt, at de vender tilbage til lokalområderne. Hvor ungdomslivet synes inkompatibelt med et liv i lokalområdet, synes voksenlivet således at være relativt kompatibelt med et liv i lokalområdet. I hvert fald når samtalen fjerner sig fra uddannelses- og arbejdsliv og zoomer ind på familieliv og forældreskab. Det er tilsyneladende her, lokalområderne har deres helt store styrke.

Kun i Havneby synes der at være klare indvendinger mod dette synspunkt. En pige mener ligefrem, det ville være synd for hendes kommende børn, hvis hun skulle vælge at slå sig ned i lokalområdet, hvilket bl.a. illustreres af denne lettere humoristiske kommentar: ”Det har jeg da sagt til min mor mange gange, hvorfor de har valgt at bo her [griner] – det er da synd” (Havneby 2, s. 48).

Opsamling

Som følge af lokalområdernes begrænsede uddannelses- og jobmuligheder oplever hovedparten af de interviewede unge, at de bliver nødt til at flytte væk fra deres lokalområde – uanset hvad. Det synes knap nok at fremstå som et valg. Det er derfor heller ikke så mærkeligt, at deres fremtidsdrømme ikke i nævneværdig grad udspiller sig i lokalområdet, men derimod på steder med flere uddannelses- og jobmuligheder. Ikke desto mindre kan vi ligeledes se, at de unge, som ikke har særlig klare forestillinger om uddannelse og job, er mere tilbøjelige til at forestille sig en fremtid i lokalområdet.

Det er dog ikke alene et spørgsmål om, at disse unges orienteringer mod uddannelse og job er svagere, og at deres motivation for at tage væk derfor er ringere. Det handler i lige så høj grad om deres motivation for at blive. Der er således tale om en gruppe af unge, som har et udpræget ressourceperspektiv på deres lokalområder. Dvs. en gruppe unge, der har blik for lokalområdets faciliteter og muligheder, og som trives med at bo der, og som ikke har noget udpræget ønske om at flytte. Men selv blandt disse unge,

der overvejende består af en minoritet af drenge i Skovly og piger i Broby, er der en oplevelse af, at man ikke desto mindre bliver nødt til at flytte på et eller andet tidspunkt.

De interviewede unge forestiller sig i vid udstrækning flytningen som en gradvis bevægelse væk fra lokalområdet. På interviewtidspunktet er de 14-15 år gamle og endnu ikke helt klar til at forlade reden. Medmindre de skal på efterskole efter 9. klasse, er det således planen at blive boende hjemme, mens de går i 10. klasse eller på ungdomsuddannelse, og nærheden til hjemmet er derfor afgørende for deres valg af uddannelsesinstitution. Samtidig har det at begynde på en ny uddannelsesinstitution – med nye mennesker i nye omgivelser – karakter af en langsom indslusning i det liv som studerende i byen, de forestiller sig kommer derefter.

Og netop studieliv og byliv synes at være en art pakkeløsning for dem – de kan næsten ikke forestille sig det ene uden det andet. At være studerende og samtidig bo i lokalområdet giver tilsyneladende ikke mening. Når man studerer, ja, så gør man det i byen. Omvendt synes et voksenliv med børn og familie svært at forestille sig i byen: Lige så lidt som lokalområderne forbindes med ungdomsliv, lige så lidt forbindes byen med barndoms- og voksenliv. Og det synes at være lokalområdernes mulighed for på sigt at få de unge til at vende tilbage. Dog ser det ud til at være forudsat af, at de unge har tilstrækkeligt med positive erfaringer med sig fra lokalområdet. De unge, der ikke har det, har ikke nogen planer om at vende tilbage, når livet kommer til at handle om børn og familie. Udfordringen for lokalområderne er således at give de unge så mange positive erfaringer med som overhovedet muligt. Selvom mange af de unge på interviewtidspunktet længes væk, har de tilsyneladende en række erindringer fra barndommen, som boner positivt ud, når de spørges om muligheden for at vende tilbage som voksne.

Spørgsmålet er, om de kommende år på en ungdomsuddannelse – hvor de bliver boende hjemme, men bliver stadig mere orienterede mod ungdomslivet – risikerer at ændre balancen, så det negative kommer til at fylde mere end det positive. Og i forlængelse heraf er spørgsmålet, hvad det gør ved deres ønske om at vende tilbage på sigt.

Kapitel 8

Konklusion

Vi vil nu bevæge os på tværs af de enkelte analysekapitler med henblik på at svare samlende på de undersøgelsesspørgsmål, vi opstillede i rapportens første kapitel:

1) Hvad de unge betragter som 'et godt ungdomsliv', og hvilke barrierer og muligheder de oplever i forhold til at kunne realisere dette i deres lokalområde?

2) Hvorvidt de regner med at flytte eller blive boende i lokalområdet, og hvilke fremtidsperspektiver de oplever for sig selv i dette?

Med henblik på at svare på disse spørgsmål vil vi i det følgende fremddrage de mønstre, vi har set i analysekapitlerne i forhold til følgende tematikker: A) De unges forståelse af 'det gode ungdomsliv', B) positive og negative sider ved lokalområderne, C) forskelle mellem landdistrikter og yderområder, D) oplevelsen af "stedbundne ressourcer", E) forestillinger om uddannelse og fremtid, samt betydningen af F) køn og G) lokalområdernes socioøkonomiske profiler.

"Det gode ungdomsliv"

Interviewene med de unge i de fire lokalområder rummer en række forskellige beskrivelser af, hvad det vil sige at være ung og bo på landet og i yderområderne. Langt fra alle disse beskrivelser er negative – de unge har mange gode ting at sige om deres lokalområder. Men samtidig er det et gennemgående træk i interviewene, at ungdomslivet på landet fremstår som en afglans af ungdomslivet i byen. Som det også fremgår af anden forskning (Svensson 2009), oplever de unge, at det er i byen, det

virkelige ungdomsliv leves. Ikke så meget fordi uddannelses- og jobmulighederne er større i byen – om end det også tæller. Mere afgørende synes at være, at byen rummer en række ungdomskulturelle arenaer og sammenhænge, der opleves som afgørende for, at man kan prøve sig selv af og udvikle sig som ung. De unge nævner byens mylder af nye mennesker, store udbud af butikker og gå-i-byen-steder samt byens mulighed for at være sammen med andre unge uden voksensamfundets overvågning og intervention. De unge forestiller sig således, at byen inkarnerer det ”fristed” for unge, som de savner i deres lokalområder, hvor der ikke blot er langt færre faciliteter og muligheder. De faciliteter og muligheder, der rent faktisk er, ser ikke ud til at rumme tilstrækkelig plads til, at de unge kan prøve sig selv af og udvikle sig som unge på deres egne præmisser.

Positive sider ved lokalområdet

Samtidig fremhæver de unge flere positive aspekter ved ungdomslivet i de fire lokalområder. I alle områder fortæller de unge således om relationerne til andre unge som noget ydrest positivt. Nok efterspørger de unge i alle lokalområder ”nye mennesker”, men samtidig betoner de, at deres relationer til andre unge i lokalområdet er gode og nære – og det sætter de tydeligvis stor pris på. De unge forklarer endog, at de unges relationer til hinanden er så gode og nære, fordi alle kender alle i lokalområdet – dvs., fordi der ikke er så mange mennesker som i byen. Så selvom de efterspørger ”nye mennesker”, er der tydeligvis også fordele ved, at udbuddet af sociale relationer er forholdsvis begrænset. Det kommer også til udtryk ved, at hovedparten af de unge lovpriser den ”fred og ro”, som er i deres lokalområde. De unge oplever således ikke kun det begrænsede udbud af mennesker og aktiviteter som en hæmsko for deres muligheder for at prøve sig selv af og udvikle sig som unge – det skaber også mindre stress og jag.

Dermed ikke sagt, at der ingenting sker i de fire lokalområder, hvor der fx synes at være et betydeligt idrætsliv. I alle områderne nævner de unge således muligheden for at dyrke en række klassiske idrætsgrene som fodbold, håndbold osv. I Højrup, Havneby og Broby fortæller de unge ydermere, at de har et fitnesscenter, hvilket de sætter særdeles stor pris på. I disse lokalområder bruger de unge desuden en del tid på fritidsarbejde – de sidder fx ved kassen i det lokale supermarked, er babysittere mv. Og nogle af de penge, de tjener, bruger de på det lokale pizzeria, der nævnes som et af deres foretrukne mødesteder i det offentlige rum. I Skovly taler de unge hverken om fitnesscenter, fritidsarbejde eller pizzeriaer. Men her fremstår naturen med sine åbne vidder som et sted, hvor de unge kan boltre sig og folde sig ud – man kører ræs, går ture mv. Desuden træder nogle aktiviteter med de øvrige i lokalsamfundet positivt frem i fortællingerne fra Skovly, hvor fx to årlige skoleforestillinger tillægges yderst stor værdi og synes at kompensere for, at området rummer færre forbrugsmuligheder og -oplevelser end de øvrige områder.

Negative sider ved lokalområdet

Uanset udbuddet af faciliteter og muligheder i lokalområderne er de unge dog generelt enige om, at der mangler et fristed i netop deres lokalområde, hvor de har mulighed for at prøve sig selv af og udvikle sig som unge på deres egne præmisser. Selvom byen fremstår som det ultimative fristed, og de unge ikke forventer samme mulighed for at slå sig løs i lokalområderne, er der alle steder stor efterspørgsel efter et sted, hvor de kan være sammen og opføre sig som unge uden voksensamfundets overvågning og indgriben. De unge har forskellige forestillinger om, hvordan et sådant sted kunne se ud, som dog fremstår ganske vage og ukonkrete: Det kan handle om et sted, de selv indretter og indholdudfylder, eller et sted der minder om de gå-i-byen-steder, der findes for ældre unge i de større byer. Samtidig er de tydeligvis bevidste om, at de ikke er gamle nok til at kaste sig fuldstændig ud i ungdomslivet med dets alkohol,

seksualitet, natteliv mv. Det, de ønsker, synes snarere at være et sted, hvor de har mulighed for at få erfaring med elementer af dette med henblik på gradvis at blive rustet til livet som unge.

I alle lokalområderne nævner de unge klubben som et sted, der tidligere har haft denne funktion i deres liv: I 7. og 8. klasse var det således ikke mindst i klubben, de prøvede sig selv af og udviklede sig som unge. Men i dag repræsenterer klubben en fase i deres liv, der er ved at være forbi. Den beskrives med enkelte undtagelser som tryk og god, men samtidig er det ikke længere der, ungdomskulturens frontlinje befinder sig. Det er med andre ord ikke længere i klubben, de kan ruste sig til ungdomslivet. Og i mangel på alternative steder oplever de unge i vid udstrækning, at deres behov for prøve sig selv af og udvikle sig som unge er blevet hjemløs. Godt nok kan de mødes hjemme hos hinanden eller på gader og stræder i lokalområdet, hvis de altså ikke frekventerer det lokale pizzeria. Men ofte føler de sig overvågede, og – hvis de opfører sig og slår sig løs som unge – ligefrem uønskede. De unge oplever således i vid udstrækning, at de lever og bor i lokalområder, der kun i ringe grad har plads til dem og de særlige behov, de har som unge.

Selvom de unge giver udtryk for, at de værdsætter relationerne til andre unge, freden og roen osv., beskriver de ligeledes deres hverdag i lokalområderne som et trummerum, hvor tingene kører i samme spor (skole, lektier, fritidsarbejde, tv osv.), og hvor muligheden for at foretage et sporskifte synes begrænset. Da de således oplever, det er svært at forny og udvikle sig i lokalområderne, orienterer de sig i vid udstrækning væk fra disse. Det kan være mod andre nærliggende lokalområder, der muligvis er lige så små, men hvor der trods alt er ”nye mennesker”, der kan tilføre deres hverdag dynamik og inspiration. Fx går de positive fortællinger, der trods alt stadig er om klubben, på fællesarrangementer med klubber i nabolandsbyerne, hvor de møder unge fra disse

landsbyer og dermed får mulighed for at prøve sig selv af i nye sociale cirkler. Ofte orienterer de unge sig dog mod den nærmeste større by, hvis butikker, gå-i-byen-steder osv. i stigende grad synes at tiltrække deres opmærksomhed. Deres mulighed for at tage ind til byen begrænses dog af deres afhængighed af offentlig transport eller forældre, der vil og kan køre dem.

I forskningen fremstilles 'center' og 'periferi' ofte som problematiske begreber, idet de rummer et indbygget perspektiv – nemlig centrets – hvilket ikke korresponderer med det levede liv, hvor centrum nu engang er der, hvor man selv befinder sig (se fx Beck & Ebbensgaard 2009). Denne pointe gælder også for de unge i de fire lokalområder: I interviewene taler de med udgangspunkt i det at bo og leve i netop deres lokalområde, der på mange måder udgør omdrejningspunktet i deres liv. Ikke desto mindre synes deres beskrivelser af lokalområdets negative sider at handle om, at de befinder sig langt væk fra alting, og at det virkelige ungdomsliv udspiller sig et andet sted – i byen. Disse beskrivelser synes således at rumme en forestilling om, at de befinder sig uden for ungdomslivets centrum, dvs. i en slags periferi, og at det at leve et virkeligt ungdomsliv forudsætter, at de enten bevæger sig fra periferien ind til centret, eller at periferien undergår en bevægelse, så den i højere grad får et centerpræg, dvs. et bymæssigt præg.

Landdistrikt eller yderområde

Hvorvidt de unge taler den ene eller den anden bevægelse frem, afhænger i vid udstrækning af, om de bor i et såkaldt 'landdistrikt' eller i et 'yderområde'. I Skovly og Højrup, der ligger i landdistrikter, forventer de unge kun i ringe grad, at deres lokalområde skal have samme faciliteter og muligheder som byen. Her synes forestillingen om, at periferien bør bevæge sig, så den i højere grad får et centerpræg med andre ord at stå svagt. Anderledes er det i Havneby og Broby, hvor de unge i vid udstrækning bedømmer deres lokalområder ud fra en bymæssig målestok:

omfanget af butikker, cafeer, liv osv., der følgelig fremstår noget begrænset. Det hænger dels sammen med, at Havneby og Broby er små købstæder, som det er meningsfuldt at indplacere på en sådan målestok, mens det samme ikke er tilfældet for Højrup og Skovly, der er udprægede landsbysamfund. Og dels hænger det sammen med, at de unge i landdistrikterne har relativt kort afstand til byen, mens de unge i yderområderne har langt til byen. De unge i landdistrikterne har derfor lettere adgang til byen med dens faciliteter og muligheder, hvilket i nogen grad kan kompensere for fraværet af faciliteter og muligheder i deres lokalområder, hvorimod lokalområderne i yderområderne i højere grad skal dække de unges behov for bymæssige faciliteter og muligheder.

Da de sjældent er i stand til det, er der grobund for en større utilfredshed blandt de unge i yderområderne end i landdistrikterne. Den ses især i Havneby, som ellers er det lokalområde i undersøgelsen med flest bymæssige faciliteter og muligheder: Fx er Havneby det eneste lokalområde med en biograf – men den dømmes imidlertid ude pga. begrænset udbud og manglende aktualitet, der slet ikke kan måle sig med biograferne i den nærmeste større by. Også i Broby er der en betydelig utilfredshed med manglen på bymæssige faciliteter og muligheder – men selvom de unge i Broby maler et billede af en mennesketom by, der er præget af en betydelig økonomisk krise, har utilfredsheden her mindre greb om de unge. Den massive utilfredshed i Havneby skal da også ses i lyset af, at de oplever et gennemgående udenforskab i deres lokalområde. Mens de unge i Broby har fået lov til at dyrke parkour i en nedlagt fabrik, fortæller de unge i Havneby således om en skaterbane, der blev fjernet, uden at de havde indflydelse på det. De giver udtryk for, at de ikke bliver hørt eller får plads i byen, og deres fællesskab med hinanden synes at være defineret i opposition til en række andre grupper i lokalområdet, der fremstår som en kampzone, hvor de bliver skubbet længere og længere ud mod kanten. Utilfredsheden blandt de unge i Havneby

handler således ikke blot om, at de oplever, at de bor i periferien, men ligeledes om, at de oplever at være perifære i denne.

'Stedbundne ressourcer'

En mindre gruppe unge udfordrer den dominerende forestilling om ungdomslivet i lokalområderne som værende perifært i forhold til det virkelige ungdomsliv. Disse unge nedtoner fokuset på fejl og mangler og anlægger i stedet et resourceperspektiv på det ungdomsliv, de lever i lokalområderne. Det gælder især en gruppe piger i Broby og en gruppe drenge i Skovly. Sidstnævnte taler ligefrem om lokalområdet som et bedre sted at være ung end byen. For dem handler det ikke bare om, at lokalområdet kan noget andet end byen, som de så tillægger særlig vægt – fx nære relationer til andre unge, fred og ro osv. For dem slår lokalområdet endog positivt ud, når det måles på forhold, der ellers forbindes med byen: De beskriver eksempelvis mulighederne for at feste og slå sig løs og oplevelsen af frihed som noget, man har mere af i lokalområdet end i byen pga. den megen plads, fraværet af naboer osv.

I forskningen taler man om, at unges tilknytning til et givet sted er afhængig af, i hvilket omfang de har et forhold til og gør brug af de specifikke ressourcer, der findes det pågældende sted. På landet og i yderområderne kan disse 'stedbundne ressourcer' (Svendsen 2007) fx være naturen, som man bruger til jagt, fiskeri osv. Men det kan også være sociale fællesskaber med andre i lokalområdet og faglige fællesskaber i relation til lokale erhvervstraditioner (Hansen 2011, Hermansen 2011). Ovennævnte unge i Broby og Skovly anlægger netop et resourceperspektiv, der ikke bare bryder med det dominerende mangelperspektiv på lokalområderne, men i nogen grad ser ud til at vende op og ned på den gældende center-periferi-forståelse. Disse unge ser således ikke ud til at opleve, at de bor uden for ungdomslivets centrum og lever en slags perifært ungdomsliv. Især drengene fra Skovly oplever tværtimod, at de bor midt

i begivenhedernes centrum, og at det er her det sker, hvorimod byens ungdomsliv fremstår ganske perifært for dem.

I den forbindelse er det værd at understrege, at de unge i Skovly generelt er mere positive over for deres lokalområde end resten af de unge i undersøgelsen. Det er med andre ord her, at ressourceperspektivet står stærkest og er mest udbredt. I den forstand udgør Skovly en modpol til Havneby: Hvor de unge i Havneby fortæller om deres konflikter med de andre beboere i lokalområdet og oplever et udenforskab i forhold til dette, fortæller de unge i Skovly om en sammenhørighed og inklusion, der bl.a. skabes gennem deltagelse i forskellige aktiviteter i lokalområdet, der involverer alle beboere i lokalområdet. Og disse fortællinger kommer ikke bare fra den gruppe af drenge, der afviser byen som centrum i ungdomslivet. Også de unge i Skovly, der orienterer sig mod byen, beskriver således en tilknytning til lokalområdet, der hæver sig over gennemsnittet i undersøgelsen. Og det kan ikke alene tilskrives forskellen mellem landdistrikt og yderområde. Det handler snarere om at føle sig inkluderet – eller ikke at føle sig inkluderet i lokalområdet. Det at føle sig inkluderet synes med andre ord at være helt afgørende for de unges tilknytning til lokalområdet. Omvendt kan nok så mange faciliteter og muligheder af bymæssig karakter – som Havneby synes at have langt flere af end nogen af de øvrige lokalområder – ikke skabe en sådan tilknytning, hvis de unge ikke oplever at være inkluderede.

Uddannelse og fremtid

Uanset hvor stor tilknytning de unge føler til deres lokalområde, og uanset om det ligger i et landdistrikt eller et yderområde, oplever alle de unge, at de bliver nødt til at flytte væk fra lokalområdet for at tage en uddannelse og få et job. De begrænsede uddannelses- og jobmuligheder i lokalområderne betyder således, at de unges fremtidsdrømme kun i yderst begrænset omfang udspiller sig dér – de er i stedet henlagt til byen. Hvor det

overvejende er ungdomslivet med dets gå-i-byen-steder, shoppingmuligheder osv., der aktuelt gør byen attraktiv, er det således en cocktail af ungdomsliv og uddannelse, der gør den til omdrejningspunktet i deres fremtidsdrømme. Kun de unge, der ikke har nogen klare forestillinger om uddannelse og job, kan på nogen måde visualisere en fremtid i lokalområdet. Men selv denne lille gruppe af unge giver udtryk for, at de nok bliver nødt til at flytte til byen. Ikke kun pga. manglen på job- og uddannelsesmuligheder – også fordi der ikke er nogen passende boliger for unge i lokalområderne. Så der ser ikke ud til at være nogen vej uden om byen.

Omvendt afviser de færreste unge muligheden for at vende tilbage til lokalområdet, når de engang får familie og børn. Lige så lidt som lokalområderne forbindes med ungdomsliv, lige så lidt forbindes byen med barndoms- og voksenliv, hvilket synes at være lokalområdernes mulighed for på sigt at kunne få de unge til at vende tilbage. Det synes dog at være forudsat af, at de unge oplever en positiv tilknytning til lokalområdet – de unge, der ikke gør det, har ikke nogen planer om at vende tilbage, når livet kommer til at dreje sig om børn og familie. En pige i Havneby giver endog udtryk for, at det er synd for børn, der tvinges til at vokse op i hendes by.

Piger og drenge

En spørgeskemaundersøgelse om udkantsunge, der for nylig er foretaget blandt gymnasieelever i Nordjylland, viser, at drenge ikke blot er mere knyttet til deres lokalområde end piger, men tillige tillægger uddannelse en lavere værdi end piger. Det er ifølge undersøgelsen derfor naturligt, at drenge angiver en lavere tilbøjelighed til at ville flytte end piger (Bloksgaard, Faber og Hansen 2013). Billedet er knap så entydigt i vores undersøgelse, hvor en minoritet af både drengene og pigerne i to af lokalområderne anlægger et ressourceperspektiv på lokalområderne, ligesom en minoritet af både drengene og pigerne i de samme lokalområder ytrer modstand

mod at uddanne sig og flytte til byen. Omvendt synes forestillingen om, at det gode ungdomsliv udspilles i byen, som generelt præger både piger og drenge, at stå klarest hos pigerne, mens de kritiske perspektiver på byen står klarest hos drengene. Men det er nuanceforskelle – der synes ikke at være nogen klare forskelle på de to køns fortællinger om de temaer, vi har belyst i undersøgelsen.

Den socioøkonomiske profil

Det er ligeledes svært at identificere klare skel mellem de unge, der bor i lokalområder med hhv. svage og stærke socioøkonomiske profiler. Nok træder visse forskelle frem, når man ser på de lokalområder i undersøgelsen, der har hhv. den stærkeste og den svageste socioøkonomiske profil: De unge i Skovly, der har den stærkeste socioøkonomisk profil, synes på mange måder at leve et harmonisk middelklasseliv, der er præget af et godt forhold til deres forældre, der i vid udstrækning pendler til Aarhus for at arbejde, mens de unge i Broby, der har den svageste socioøkonomiske profil, taler om et trøstesløst bymiljø, hvor forretningslivet er under afvikling, og hvor man skal rejse langt for at få både uddannelse og arbejde. Omvendt har Skovly og Broby også en række fællestræk: Det er disse to steder, at ressourceperspektivet på lokalområdet fremstår tydeligst, og hvor nogle af de unge synes mest ambivalente overfor at uddanne sig og flytte ind til byen. Det er også disse to steder, at der er størst problemer med transport og logistik – om end forældrene til de unge i Skovly i højere grad end forældrene til de unge i Broby synes at være i stand til at afhjælpe disse problemer ved køre dem til og fra aktiviteter i deres egne biler.

Broby og Skovly repræsenterer ikke blot de to områder i undersøgelsen med hhv. den svageste og den stærkeste socioøkonomiske profil. De udgør også det socioøkonomisk stærkeste og svageste lokalområde inden for hhv. landdistrikterne og yderområderne. Men hvor vi har noteret visse forskelle på landdistrikterne og yderområderne, har vi

svært ved at bryde disse forskelle op i forhold til de socioøkonomiske forskelle inden for landdistrikterne og yderområderne. Det kan skyldes, at datamaterialet er for småt, og at det derfor kan være svært at identificere nogle klare mønstre. Men det kan også handle om, at begge landdistrikter har en stærkere socioøkonomisk profil end begge yderområder, og at landdistrikterne således generelt fremstår mere privilegerede end yderområderne, hvorfor de interne socioøkonomiske forskelle inden for hhv. landdistrikterne og yderområderne træder i baggrunden til fordel for forskellene mellem landdistrikter og yderområder.

Derudover er det værd at notere sig, at forhold, der ikke umiddelbart kan forklares med lokalområdernes socioøkonomiske forhold, træder særdeles tydeligt frem i de unges fortællinger: Der er således markante forskelle på tilfredsheden med lokalområdet hos de unge i Skovly og Havneby, der ellers udgør de socioøkonomisk stærkeste lokalområder inden for hhv. landdistrikterne og yderområderne, og som vi allerede har set, synes denne forskel ikke mindst at handle om, om de unge oplever sig set, hørt og i det hele taget socialt inkluderet i lokalområdet. I Havneby, hvor det ikke er tilfældet, er der en betydelig animositet over for og svag tilknytning til lokalområdet, mens de unge i Skovly, hvor det er tilfældet, har en betydelig veneration over for og stærk tilknytning til dette.

Kapitel 9

Pejlemærker

I denne rapport har vi fremdraget unges perspektiver på ungdomslivet i fire lokalområder. Med udgangspunkt i disse perspektiver vil vi nedenfor fremdrage syv pejlemærker for det videre arbejde med at øge forståelsen af unges liv i landdistrikter og yderområder. Pejlemærkerne skal ikke læses som færdige forslag, der uden videre kan rulles ud i landdistrikterne og yderområderne, men snarere som opmærksomhedspunkter, man kan have blik for i arbejdet med at øge denne forståelse. Ikke alle punkter vil være lige relevante alle steder. En lære fra undersøgelsen er således, at lokalområderne ikke kan skæres over en kam, men derimod rummer hver deres særlige udfordringer og muligheder, der bla. beror på forskelle mellem landdistrikter og udkantsområder, divergerende socioøkonomiske profiler, varierende traditioner for at inkludere de unge i beslutningsprocesser osv. Man kan dog – med udgangspunkt i de særlige forhold, der gør sig gældende i hvert lokalområde – bruge pejlemærkerne til at reflektere over situationen i lokalområdet. I forhold til hvert pejlemærke kan man således overveje følgende: Gør vi dette? Kunne vi blive bedre til at gøre det? Og hvis man ikke gør det: Kunne det være relevant at gøre?

Pejlemærke 1 – Inklusion

En vigtig lære af undersøgelsen er, at det er afgørende for de unges tilknytning til lokalområderne, at de føler sig inkluderet. Det kan handle om, at de unge oplever, at der bliver taget hensyn til deres behov og interesser, når der træffes beslutninger i lokalområdet. Men det kan også handle om, at de inviteres til at deltage i aktiviteter med andre beboere i lokalområdet. Oplever de unge ikke inklusion, er der risiko for, at der opstår modstand og modkulturer i forhold til lokalområdet.

- > Tag de unge med på råd, når der træffes beslutninger, som vedrører dem, nedsæt evt. et ungeråd
- > Sæt gang i aktiviteter, hvor unge, voksne og ældre i lokalområdet laver nogle ting i fællesskab

Pejlemærke 2 – Fristeder

De unge i undersøgelsen lægger vægt på, at der ikke er mange 'naturlige' mødesteder for unge i deres lokalområder. De efterspørger derfor et "fristet", hvor unge kan være sammen og opføre sig som unge uden voksensamfundets overvågning. Selvom deres beskrivelser af fristederne ikke er særligt konkrete, synes der at være tale om steder, hvor de i relativt trygge rammer har mulighed for at gøre sig erfaringer med elementer af ungdomslivet med henblik på gradvist at blive rustet til livet som unge.

- > Undersøg hvor de unge hænger ud til hverdag og fest, og om de unge mangler et sted at være
- > Overvej evt. at etablere et ungdomshus eller en ungdomsfestival, der kan fungere som fristeder

Pejlemærke 3 – Gentænk eksisterende tilbud

9. klasserne i undersøgelsen oplever, at de tilhører en aldersgruppe, der i mange henseender falder imellem de eksisterende tilbud i lokalområdet. Sportsfaciliteterne i områderne er betydelige, men der efterspørges mere ungdomsprægede sportsfaciliteter som skating mv. Der er også udmærkede klubber, men de føler sig i stigende grad for gamle til klubben, der primært er for 7. og 8. klasser. Omvendt føler de sig alt for unge til bibliotekerne, der slet ikke opfattes som et relevant tilbud.

- > Gentænk de eksisterende ungetilbud – klubben, sportsfaciliteter – så de også tilpasses de 15-18-årige
- > Overvej om biblioteket kan gentænkes, så det i højere grad opleves som relevant for de unge

Pejlemærke 4 – Lokale synergier

I alle lokalområderne taler de unge om fællesskabet med andre unge som noget af det bedste ved at være ung i netop deres lokalområde. Samtidig længes de efter at møde nye jævnaldrende, der kan tilføre deres liv den inspiration og spænding, de forbinder med ungdomslivet i byen. Det er derfor oplagt at arbejde målrettet på at styrke og bygge videre på de unges fællesskaber inden for det enkelte lokalområde samt på tværs af lokalområder, der ligger i nærheden af hinanden.

- > Tænk på tværs af lokalområder, og skab nye sammenhænge, hvor de unge kan møde unge fra nabobyer – fx filmmaraton med overnatning, så de unge kan lære hinanden at kende
- > Lav aktiviteter i samarbejde med klubber, idrætsforeninger osv. i nabobyerne

Pejlemærke 5 – Transport

Alle de unge i undersøgelsen oplever transport som en udfordring. De er i vid udstrækning afhængige af kollektiv trafik eller forældrekørsel. Der er dog forskel på, hvor meget det fylder i de forskellige lokalområder, hvilket bl.a. ser ud til at bero på, hvor udviklet den kollektive trafik er i områderne, og hvilken mulighed forældrene har for at køre de unge. Værst er det følgelig, når både den kollektive trafik og muligheden for forældrekørsel opleves som dårlig.

- > Udbyg den kollektive trafik, især når sociale og familiemæssige forhold begrænser forældre kørsel. Se evt. på muligheder for innovative kollektiv transport-projekter og muligheder for at etablere forældre-fælleskørsel
- > Udbyg infrastruktur omkring de unges egne transportmuligheder, fx i form af cykelstier

Pejlemærke 6 – Boligmasse

De unge har af flere grunde svært ved at forestille sig, hvordan de kan bo og leve i lokalområderne som unge. En gennemgående problemstilling er, at der ikke er adækvate boliger for unge. Det kræver således bl.a. en boligpolitisk indsats at fastholde de unge i ungdomsårene.

- > Overvej muligheden for at bygge ungdomsboliger eller andet byggeri tilpasset unges behov
- > Overvej muligheden for at tilpasse den eksisterende boligmasse et ungebehov

Pejlemærke 7 – Landdistrikt/yderområde

Yderdistrikterne er ikke blot i en dårligere socioøkonomisk situation end landdistrikterne. Der er også et større forventningspres fra de unge i yderområderne, som i højere grad forventer, at lokalområderne skal dække behovet for bymæssige faciliteter og muligheder, fordi de har længere til en større by.

- > Lokalområder i landdistrikter behøver kun i ringe grad at imødekomme de unges behov for bymæssige faciliteter og muligheder, men skal i stedet sikre adgangen til byen
- > Lokalområderne i yderområderne forventes i højere grad at dække de unges behov for bymæssige faciliteter og muligheder

Litteratur

Beck, S. & Ebbensgaard, I. (2009): "Mellem Bagenkop og Harboøre. Elevfortællinger fra danske udkanter". *Gymnasiepædagogik*, nr. 75

Baadsgaard, M. & Mølgaard, A. (2011): *Mange unge i provinsen er parkeret på sidelinjen*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Bjørsted, E. & Andersen, A.M.K. (2013): *Ungdomsarbejdsløshed i Danmark: Ungdomsledigheden er mere end fordoblet i mange kommuner*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Bjørsted, E. & Mølgaard, A. (2013): *Overførselsindkomster i Danmark: Mere end hver 3. er på offentlig forsørgelse i enkelte kommuner*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Bloksgaard, L., Faber, S.T. & Hansen, C.D. (2013): "Drenge i udkanten – køn, stedtilknytning og uddannelse". I: Christian Helms Jørgensen (red.) *Drenge og maskuliniteter i ungdomsuddannelserne*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag

Crouch, D. (1994): "Territorier, steder og kulturel identitet". I: Tonboe, Jeppe (red.) *Territorialitet. Rumlige, historiske og kulturelle perspektiver*. Odense: Odense Universitetsforlag

Görllich, A., Pless, M., Katznelson, N. & Olsen, P. (2011): Hvem er de unge ledige?
- *Unge uden uddannelse og arbejde i Faxe Kommune*. København: Center for Ungdomsforskning

Hansen, S.J. (2011): "Om fisk, familie og færdigheder. Udpluk fra etnografisk studie er relationerne mellem lokalitet, erhverv og uddannelse". *I Af praktiske grunde*, nr. 2-3, s. 77-86

Helve, H. (2003): "Unge i utkant. Aktuell forskning om glesbygdungdomar i Norden". *TemaNord* 2003:519. København: Nordisk Råd

Hermansen, J. (2011): Udkanten. Hvorfor kragerne vender: *En undersøgelse af unge mænds tilknytning til Udkantsdanmark*. København: Sociologisk Institut, Københavns Universitet

Haavind, H. (2000) (red.): *Kön och tolkning. Metodiske möjligheter i kvalitativ forskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2013): *Regional- og Landdistriktpolitisk redegørelse* 2013. København: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter

Ottosen, M.H., Andersen, D., Nielsen, L.P., Lausten, M. & Stage, S. (2010): *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2019*. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd

Pihl, M.D. (2013): Uddannelse i Danmark: *De jyske kommuner er bedst til at give unge en erhvervsuddannelse*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Ron Thompson, Lisa Russel & Robin Simmons, *Journal of Youth Studies* (2013): "Space, place and social exclusion: an ethnographic study of young people outside education and employment", *Journal of Youth Studies*, DOI: 10.1080/13676261.2013.793793

Robinson, C. 2009. "Nightscapes and Leisure Spaces': An Ethnographic Study of Young People's Use of Free Space". *Journal of Youth Studies* 12 (5): 501-514. Doi:10.1080/13676260903081657

Sabiers, S.E. (2013): *Kommunale velfærdsindikatorer: Borgere i Midtjylland og Nordsjælland scorer højest på velfærdsindikatorer*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Svendsen, G. (2007): "There's More to the Picture than Meets the Eye. Udnyttelse af stedbundne ressourcer I danske udkantssamfund". I: Svendsen, G. & Tanvig, H.W. (red.): *Landvindinger. Landdistriktsforskning og -perspektiver*. Odense: Syddansk Universitetsforlag

Svensson, L. (2006): *Vinna och försvinna? Drivkrafter bakom ungdomars utflytning från mindre orter*. Linköping: Linköpings universitet

